

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ

У НОМЕРІ:

- **КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА:**

- ∨ *Право на мирні зібрання чекає законодавчого врегулювання*
- ∨ *Гендерне законодавство: особливості впровадження в Україні*
- ∨ *Порушення конституційних прав громадян прокурорами та слідчими*

- **ЕКОНОМІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ:**

- ∨ *Поправки до Податкового кодексу України: економічна чи політична мотивація їх прийняття*
- ∨ *Сучасний стан туристичної галузі в Україні*
- ∨ *Законодавчі аспекти управління багатоквартирними будинками в Україні*

№ 19 (55) Листопад 2013

**ГРОМАДСЬКА ДУМКА
ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ**

№ 19 (55) 2013

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів

Додаток до журналу
«УКРАЇНА: ПОДІЇ, ФАКТИ, КОМЕНТАРІ»

Засновники:

Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
Національна юридична бібліотека

Головний редактор

В. Горовий, д-р іст. наук, проф.,
заступник генерального директора НБУВ

Редакційна колегія:

Ю. Половинчак (відповідальна за випуск),
Н. Іванова, Т. Дубас, Л. Присяжна,
Ю. Калініна-Симончук

Заснований у 2011 році
Видається двічі на місяць

Передрук – тільки з дозволу редакції

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

- Потіха А.*
Великий Державний герб України:
історія питання і перспективи в оцінках
експертів.....3
- Пальчук В.*
Поправки до Податкового кодексу України:
економічна чи політична мотивація
їх прийняття?.....8
- Чернявська Л.*
Гендерне законодавство:
особливості впровадження в Україні.....16
- Бусол О.*
Порушення конституційних прав громадян
прокурорами й слідчими шляхом
невнесення відомостей про кримінальне
правопорушення до ЄРДР.....21
- Присяжна Л.*
Сучасний стан туристичної галузі
в Україні.....27
- Дем'яненко М.*
Регулювання мирних зборів в Україні.....31

ПРАВО: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

- Рудицька Л.*
Законодавчі аспекти управління
багатоквартирними будинками в Україні.....36

МІЖНАРОДНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

- Зинченко В.*
Ситуація в українсько-російській
пограничній зоні.....40

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА *.....42

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

До Верховної Ради внесено законопроект, спрямований на повернення з-за кордону економічно активного населення

Проєкт закону № 3612 від 13.11.2013 р. про внесення змін до Закону України «Про єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України» (щодо пільг у сплаті єдиного збору з інвестицій українських трудових мігрантів) внесений депутатами П. Кириленком, Ю. Михальчишиним та В. Черняковим.

Основними положеннями проекту закону є визначення операцій українських трудових мігрантів, які звільняються від сплати єдиного збору. А саме, ідеться про те, що «єдиний збір із транспортних засобів не справляється у випадку, якщо вони ввозяться на митну територію України українським трудовим мігрантом з метою інвестування та якщо вони зараховані на баланс платника податку під час роботи українського трудового мігранта за кордоном та/або впродовж шести місяців з моменту його повернення в Україну». Крім того, «єдиний збір із транспортних засобів не справляється у випадку, якщо ними ввозяться на митну

територію України українським трудовим мігрантом товари з метою інвестування, якщо такі товари зараховані на баланс під час роботи українського трудового мігранта за кордоном та/або впродовж шести місяців з моменту його повернення в Україну, у частці, пропорційній до митної вартості товару, що ввозиться українським трудовим мігрантом з метою інвестування, відносно загальної митної вартості товару, що перевозиться відповідним транспортним засобом».

У пояснювальній записці до закону зазначається, що у 2012 р. уперше сума грошових переказів українських трудових мігрантів перевищила обсяг коштів, що надійшли в Україну у вигляді прямих іноземних інвестицій: 7,5 млрд дол. проти 6,013 млрд дол. (за даними Держстату). Таким чином, прийняття зазначеного закону має надзвичайно важливе соціально-економічне значення, сприятиме збільшенню інвестицій в економіку України за рахунок коштів українських трудових мігрантів.

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

А. Потіха, наук. співроб. СІАЗ НБУВ

Великий Державний герб України: історія питання і перспективи в оцінках експертів

Тривалий час в Україні ведеться дискусія щодо великого Державного герба України¹, але до сьогодні єдиної точки зору стосовно цього питання не вироблено.

¹ Великий Державний Герб України встановлюється з урахуванням малого Державного Герба України та герба Війська Запорізького законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України. Головним елементом великого Державного Герба України є Знак Княжої Держави Володимира Великого (малий Державний Герб України. Конституція України, ст. 20, § 3-4.

У Європі великі герби – а деякі країни ще й середні (!) – мають Бельгія, Болгарія, Велика Британія, Грузія, Данія, Естонія, Ісландія, Латвія, Литва, Люксембург, Нідерланди, Португалія, Сербія, Чехія і Швеція.

Разом з тим, як зазначають експерти, не мають їх Австрія, Азербайджан, Боснія і Герцеговина, Вірменія, Греція, Ірландія, Іспанія, Молдова, Німеччина, Норвегія, Польща, Росія, Румунія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Фінляндія, Хорватія, Чорногорія та Швейцарія. Такі країни, як Білорусь, Італія, Македонія, Франція та Туреччина

взагалі мають герби, що не відповідають жодним правилам геральдики.

Дехто з експертів вважає впровадження в Україні великого герба виправданим і потрібним. Головна вимога при цьому – чітко розподілити сфери використання великого та малого герба України.

У процесі розробки проекту нової Конституції України фахівці ще остаточно не визначились щодо великого Державного герба. Проте, як зазначив перший Президент України, голова Конституційної Асамблеї (КА) Л. Кравчук, Основний закон має містити лише одне поняття – «герб», без уточнення, малий чи великий, тому малий герб повинен мати повноправний статус. Зокрема, Л. Кравчук зазначив, що великий герб варто було узаконити ще на початку незалежності. Оскільки цього не сталося, то час згаяно, і питання впровадження великого герба втратило свою актуальність. У зв'язку з цим можливі відповідні зміни до Основного закону – вилучення з Конституції України положення про «великий державний герб».

Цю інформацію підтвердив член Конституційної Асамблеї, перший посол України в Росії М. Крижанівський. «Колись питання герба треба вирішувати. У проекті конституційних змін положення про герб може бути винесеним з розділу про основи конституційного ладу. Можливо, що державним гербом буде залишений нинішній, а про великий мова вже не йтиме», – повідомив М. Крижанівський.

Повертаючись до історії питання, доктор історичних наук, провідний науковий співробітник Львівського відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України, співавтор малого Державного герба А. Гречило зазначив, що коли в 1996 р. ухвалювали Конституцію і в ст. 20 розписували державні символи, то розділили Державний герб на дві частини – великий та малий. «За пропозицією геральдичного товариства до тексту Основного закону включили тільки один герб. Проте в конституційну ніч після суперечок записали малий та великий», – наголосив А. Гречило.

При цьому, за його словами, великий герб описали поверхнево: його обов'язковими елементами мають бути малий герб та символ Війська Запорізького.

За словами А. Гречила, ще в 1991 р. він розробив проект великого герба, проте тоді його затвердження заблокували. Малий герб став результатом компромісу з комуністичною більшістю у Верховній Раді. «Коли 1991 р. в Україні відбувався конкурс на проект Державного герба, були ілюзії, що держава розвиватиметься в цивілізований спосіб. Тому в нашому проекті (який я готував разом з І. Турецьким) і була пропозиція великого герба, який розширював би уявлення про країну», – зазначив А. Гречило.

За його словами, цей проект переміг у конкурсі. Було запропоновано і малий, і великий герб. У малому зберегли тризуб в оливковому вінку, що апелював до традиції УНР. У проекті великого герба були ще дві фігури щитотримачів, а саме: давньоруський ратник і запорізький козак. Перший підкреслював спадкоємність від Київської Русі, другий – традиції Війська Запорозького та Гетьманщини. «Нас викликали до Києва для остаточного узгодження деталей проекту Державного герба, який мала затвердити Верховна Рада. Під час обговорення усунули оливковий вінок: мовляв, не треба натяків на УНР. Оскільки більшість у парламенті становила тоді прокомуністична “група-239”, ми погодилися, що не варто подавати проект великого герба, щоб його не забалакали та провалили», – підкреслив А. Гречило.

Він повідомив, що остаточний варіант разом з ними розробляв київський графік О. Кохан (він увійшов до призерів конкурсу, на який також подавав проекти великого й малого герба). Однак, оскільки колізії все одно виникали, вирішили в проекті постанови згадати й про великий герб, який колись буде. Тобто питання великого та малого герба повернулось як політичний компроміс. «Проте 19 лютого 1992 р. у Верховній Раді постанова не набрала потрібної кількості голосів. І тоді Президент Л. Кравчук звернувся до комуністичної більшості: мовляв, Україна вже й так незалежна держава, необхідно видавати паспорти, розвивати дипломатичну мережу, друкувати гроші (а радянські грошові знаки вже не функціонували), тому все одно потрібен новий герб, затвердьмо тризуб як малий герб, а там видно буде», – зазначив експерт.

І додав, що така пропозиція була затверджена того ж дня. Про великий герб надалі ніхто не згадував аж до 1996 р., коли розглядали проект Конституції. «Я тоді підготував пропозиції від Українського геральдичного товариства, за якими вдалося переконати членів Конституційної комісії, що достатньо лише одного герба. Таке формулювання й

було включено в остаточний законопроект», – наголосив А. Гречило.

Проте, за його словами, обставини склалися так, що найбільші суперечки виникли навколо ст. 10-ї – про мову, 20-ї – про символи, та про статус Криму. Очевидно, що не це основне в Конституції, але така була ситуація. Знову як компроміс постало питання про великий герб, і в ст. 20 вписали, що колись він буде.

Проект великого герба України авторського колективу О. Івахненка (1996)

Після 1996 р. було створено кілька державних комісій, які розробляли проекти великого герба. Було досягнуто попередньої згоди, що елементами великого герба будуть тризуб, галицький лев та козак з рушницею. Проте деталі тонули в суперечках, і жоден проект не міг претендувати на 300 голосів у сесійному залі. Зокрема, у січні 2001 р. до Верховної Ради України надійшов законопроект «Про великий Державний герб України» (реєстр. № 5274-1). Документом пропонувалося затвердити великий Державний герб України, який є зображенням на синьому щиті золотого Знаку Княжої Держави Володимира Великого (малого Державного герба України); над щитом – відтворення великокняжого вінця і синьо-золотого шатра. По обидва боки щита зображено щитотримачів: справа – золотого лева, зліва – козака з мушкетом. Під щитом – стрічка, що поєднує національні кольори, – синій та жовтий; під стрічкою – золоті колоски пшениці, скріплені кетягом калини.

Запропонований варіант, на думку експертів, мав низку помилок і неточностей, частину з

яких згодом виправили. Геральдисти вважають, що використання корони в гербі не відповідає ні історичній традиції, ні теперішньому державному устрою України. Справа в тому, що корони використовуються або на гербах монархій, або як данина історичній традиції – так, корона Св. Стефана на гербі Угорщини є історичною короною Угорського королівства, символом угорської державності протягом кількох століть. Між гербовим щитом і короною в проекті О. Івахненка розміщено намет. У геральдиці намет використовується переважно як прикраса для лицарського шолома і не несе практично ніякого символічного навантаження. Крім того, українській територіальній традиції намет не властивий. Присутність намету в Державному гербі можна трактувати хіба як непотрібну декоративну прикрасу між короною (влада) і щитом із Тризубом (народ).

Крім того, на думку фахівців, козак, поданий у проекті як герб Війська Запорозького, не відповідає йому ні іконографією, ні кольорами і, фактично, є новим гербом. Так, на

запорозькому гербі козак повернутий корпусом у протилежний від проектного бік (через це фігура козака в проекті є неприродною), в оригіналі козак має демократичний червоний, а не золотий, багато розшитий жупан. Таким чином, не виконується ст. 20 Конституції України, де чітко зазначається, що «Великий Державний Герб України встановлюється з урахуванням ... герба Війська Запорізького...».

Фахівці також зауважили, що жупан з візерунками фігурував на гербі при тих гетьманах, які прагнули встановити своє одноосібне правління, обмежити козацьку демократію.

Експерти зауважують, що в іконографії лева відчувається невпевненість (невеликий крок) і скутість (деякі анатомічні вади на деяких проектах). Крім того, лев, поданий у деяких проектах як герб Галицько-Волинської держави, не може так трактуватися, оскільки не має золотої корони галицького лева. Щитотримачі, які повинні символізувати соборність України, не виконують цієї ролі, оскільки не покривають усіх українських земель: поза соборністю, зокрема, опинилися Слобожанщина і Крим.

Також, на думку експертів, у геральдиці фігури, зображені неприродно перевернутими, символізують смерть, занепад, зворотне трактування символу. У проекті великого герба під щитом лежать перевернуті колоски пшениці, що геральдисти трактують як занепад сільського господарства, голод, злидні.

Тим часом Міністерство культури України з 23 жовтня 2007 р. по 1 вересня 2008 р. проводило конкурс проектів великого Державного герба

України. Персональний склад комісії затверджувався урядом. Діяльність комісії здійснювалася на громадських засадах. Згідно з положенням, комісія була консультативно-дорадчим органом при Кабміні, основним завданням якої був відбір проектів ескізів, поданих на конкурс на найкращий ескіз великого герба України, і визначення його переможців. Як сказано в положенні, усі свої рішення Комісія з проведення конкурсу на найкращий ескіз великого Державного герба України приймала відкритим голосуванням простою більшістю. Рішення ж щодо підсумків конкурсу вона приймала таємним голосуванням двома третинами голосів присутніх на засіданні членів комісії. У цьому випадку остаточного рішення також не було прийнято.

За словами автора одного з проектів великого герба О. Руденка, великий Державний герб не був затверджений виключно через особисті амбіції політиків. «Кожному хочеться, щоб його ім'я було поруч із рішенням, а фахівців слухати не бажають», – зазначив експерт.

Як відомо, 18 липня 2009 р. Кабінет Міністрів України затвердив Положення про великий Державний герб України і парламент мав розглянути його вже у вересні або на початку жовтня цього ж року. Уряд ухвалив як великий герб проект колективу О. Івахненка, що є доопрацюванням попередніх кількох проектів і відрізняється від них суто косметично. Проект включав зображення малого герба в центрі, по боках від нього – фігури лева і запорізького козака, знизу – синьо-жовта стрічка, а зверху – княжа корона. На жаль, у проекті залишився ряд помилок і неточностей, тому його так і не було внесено на розгляд Верховної Ради України.

Проект великого герба України авторського колективу О. Івахненка (2009)

Попри таку тривалу історію безуспішних спроб ухвалити рішення сьогодні в експертному середовищі існують сумніви у його принциповій необхідності. Як зазначає А. Гречило, з точки зору геральдики, великий Державний герб Україні не властивий. За його словами, великі герби – це спадок геральдичних традицій імперій, коли кожне нове територіальне придбання відображали в титулі монарха, а також фіксували на великому гербі, який доповнювали геральдичним символом новопродбаного чи завойованого краю. Це добре видно, наприклад Габсбурзької та Російської імперій. Так, наприкінці XVIII – на початку XIX ст. кордони монархії Габсбургів змінювалися щокілька років. Після кожної зміни цар видавав декрет, який визначав новий повний імператорський титул і великий герб.

А взагалі великі герби формують за різними принципами – або шляхом доповнення головного символу знаками основних провінцій, або коли так звані малий герб отримує додаткові геральдичні елементи: щитотримачі, вінки, девізні стрічки тощо. Нині великі герби мають переважно старі монархії. Наприклад, у державному гербі Данії є три сині короновані леви та дев'ять червоних сердець на золотому щиті. Великий герб (його ще називають королівським) доповнено й династичними знаками, і провінційними, і щитотримачами, девізом, орденом та іншими деталями. Унаслідок Першої світової війни розпалися імперії, утворилися республіки, і політики молодих держав іноді теж бавилися в малі та великі герби. Наприклад, на початку 1920-х років у Латвії та Чехословаччині, які були республіками, затвердили навіть не по два, а по три герби. Якщо в малому гербі ЧСР поєднали символи Чехії та Словаччини – двох основних складових молодій державі, то в середньому гербі ще з'явилися знаки Сілезії,

Підкарпатської Русі та Моравії, а на великому була символіка дрібніших адміністративних земель і різні позащитові елементи. Натомість у Латвії середній і великий герби включали незмінний малий герб, доповнений новими позащитовими деталями. Великі герби

використовують скрізь вищі органи державної влади, а малі – в усіх інших випадках.

Сьогодні ті ж Польща і Російська Федерація не мають великого герба, хоча це країни з давніми монархічними традиціями. «Герби у них досить прості – щит, одна фігура й максимум два кольори», – зауважує А. Гречило.

На думку експертів, великий герб зазвичай з'являється тоді, коли в державу входять кілька самобутніх територій зі своїми традиційними символами. Україна ж є унітарною державою, і тому великий герб їй не потрібен.

Експерти зазначають, що сьогодні великі герби використовуються тільки главами держав або вищими державними органами. У структурах державної влади зазвичай використовують прості герби. «Нинішній український герб апелює до ідеї соборності. Тризуб був затверджений ще в 1918 р., він несе ідею об'єднання українських земель, апелюючи до спадку Київської Русі. Для України великий герб як такий не потрібен», – підсумовує А. Гречило.

О. Руденко, зазначаючи зі свого боку, що комбінація проекту великого герба з галицьким левом, козаком і тризубом подобається, погоджується: «Тверезо дивлячись на ситуацію, єдиним гербом має бути нинішній малий».

Експерти переконані, що політичні спекуляції не залишають шансів на досягнення компромісу стосовно великого герба. Крім того, не дуже зрозуміло, хто і як буде використовувати такий символ. Наприклад, заміна національних і закордонних паспортів на екземпляри з великим гербом може стати суттєвою фінансовою витратою. «Сенсу в затвердженні великого герба дійсно немає. Час, коли це можна було зробити безболісно, вже минув. Існуюча символіка сприйнята країною й себе виправдала», – вважає А. Гречило.

Подібну думку висловив історик та мистецтвознавець В. Скуратівський. За його словами, розпочинати через майже чверть століття існування держави дискусію про структуру чи будову герба недолуго. «Ми маємо герб, і починати знову розмови, кого і як помістити на великий державний герб недоречно», – зазначив він.

Утім, не всі вважають великий герб зайвим. Колишній віце-прем'єр-міністр М. Жулинський, який на початку двотисячних років очолював комісію з розробки великого герба, наголошує на його стратегічному призначенні. «Комісія схвалила ескіз герба: передбачалося поєднати Україну символічними образами галицького лева та запорозького козака. Великий герб має бути символом об'єднаної України», – вважає М. Жулинський.

Ряд експертів погоджуються з подібним твердженням і вважають, що великий Державний герб мав би бути атрибутом незалежної держави. Його створення не повинно бути предметом ані політичних та ідеологічних суперечок, ані довільного мистецького фантазування, пошуками навмання.

Крім того, на їхню думку, створення Державного герба не може відбуватися поза громадським обговоренням. У протилежному випадку воно може перетворитися на закулісні політичні інтриги. Вони переконані, що герб держави мусить бути втіленням її національної ідеї, фокусувати в собі головні етапи її становлення та багатовікового розвитку. І водночас все це має вміщуватися в канони геральдики (*Л. Кравчук: Великий Державний герб Україні не потрібен // <http://mydim.ua>. – 2013. – 22.08; Україна може залишитись без великого герба // <http://www.bbc.co.uk>. – 2013. – 21.08; Україна може позбутися свого великого герба // <http://tsn.ua/politika>. – 2013. – 21.08; Малий та великий герб України // <http://www.gazeta.lviv.ua>. – 2013. – 29.08*).

В. Пальчук, мол. наук. співроб. СІАЗ НБУВ, канд. наук із соц. комунікацій

Поправки до Податкового кодексу України: економічна чи політична мотивація їх прийняття?

Парламентські події 24 жовтня поточного року, що ознаменувалися ухваленням Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України про облік та реєстрацію платників податків», незважаючи на економічні аспекти цього документа, набули значного політичного забарвлення. Принциповим моментом цих подій стали прийняті поправки до Податкового кодексу, а саме: підпункт 170.11.1 ст. 170 доповнити реченням такого змісту: «У випадку, якщо особа має право постійного проживання на території іноземної країни, вона вважається такою, що не проживає в Україні». Крім того, зміни внесені до п. 70.1 ст. 70, а саме: «Фізична особа, яка є резидентом іноземної країни, тобто не проживає в Україні, може бути взята на облік за місцем реєстрації свого перебування (проживання) на території України». Такі правові зміни, на думку представників опозиції, стануть перешкодою лідеру УДАРу В. Кличку балотуватися на виборах Президента України у 2015 р. Тобто, оскільки В. Кличко платив податки в Німеччині, він визнається резиден-

том іноземної країни, тобто він не проживав в Україні необхідні для балотування 10 років, зазначають представники опозиційних сил.

У свою чергу народні депутати від Партії регіонів заперечують політичні мотиви своєї фракції в прийнятті цих поправок. «Нам немає сенсу “знімати” В. Кличка з виборів, це може бути вигідно зовсім іншим кандидатам. Зняти В. Кличка з президентських виборів може бути вигідно іншим потенційним кандидатам у Президенти – представникам опозиції. Адже тільки в парламентській залі їх перебуває з десяток», – заявив народний депутат України, голова парламентської фракції Партії регіонів О. Єфремов.

У зв'язку з такими різнобічними заявами парламентарів різних партій не викликає сумнівів наявність політичного підтексту безпосередньо в процедурі прийняття поправок до цього документа, а також неухважності або некомпетентності в деяких процедурно-правових питаннях і в самих представників опозиції, які на сьогодні виступають проти цих змін. Як відомо, під час пленарного засідання в

стінах Верховної Ради України за Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України про облік та реєстрацію платників податків» проголосувало 239 народних депутатів, «проти» – 38 та один утримався, не голосувало 136 народних обранців. Серед тих, хто віддав свій голос за цей законодавчий документ, були й позафракційні опозиційні депутати, зокрема народний депутат О. Доній, який після озвучених заяв опозиційних партій проти цих поправок до законодавства відкликав свій голос. «Написав заяву на ім'я глави апарату ВР В. Зайчука і відкликав свій голос за законопроект “Про внесення змін до Податкового кодексу України”, який виявився нашпигованим поправками, що теоретично можуть бути використані під час президентської кампанії проти В. Кличка», – повідомив він на своїй сторінці у мережі Facebook. Однак принциповим моментом цієї ситуації стало те, що автор цієї ідеї, саме таких змін у частині обліку та реєстрації платників податків, є депутат від фракції «Батьківщина» І. Бриченко.

Представники провладної більшості стверджують, що всі члени Комітету Верховної Ради з питань податкової і митної політики, включаючи опозиціонерів, підтримали ці поправки, оскільки трактували їх як економічні, а не політичні. За словами Голови Верховної Ради України В. Рибак, Комітет Верховної Ради з питань податкової та митної політики підготовку цього законопроекту доручив робочій групі народних депутатів України на чолі з депутатом О. Продан від фракції УДАР (голова фракції В. Кличко). «Згідно із стенограмою комітету ця робоча група жодного разу не порушила питання щодо окремого розгляду поправок І. Бриченка», – зауважив В. Рибак. Більше того, він повідомив, що Комітет з питань податкової та митної політики за результатами розгляду вказаного законопроекту рекомендував парламенту прийняти його в другому читанні й у цілому.

Секретар Комітету Верховної Ради з питань податкової і митної політики С. Шоломицький описав розгляд змін до законопроекту про Податковий кодекс так: «На засіданні всі члени комітету одноголосно підтримали

поправки до Податкового кодексу. То вніс депутат І. Бриченко, він вніс 31 пропозицію. Депутатами було підтримано всі ці пропозиції І. Бриченка, у тому числі й ці дві зміни до Податкового кодексу, які стосуються того, як оплачуються податки громадянами України, що мають постійне місце проживання в іншій країні, або іноземним громадянином, який працює в Україні. Усі пропозиції І. Бриченка були прийняті, на комітеті однозначно всі проголосували за висунення цього проекту в другому читанні на розгляд Верховної Ради. Потім, коли вже в залі вони там щось дочитали, їм здалося, що деякі правки можна розглядати як політичні, а не економічні». За його словами, профільний парламентський комітет приймав поправки з метою поліпшення бізнес-клімату в Україні, а не для політичних маніпуляцій.

Підтверджує слова депутата Голова Верховної Ради В. Рибак. Він стверджує, що народний депутат України від фракції «Батьківщина» І. Бриченко запропонував до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України про облік та реєстрацію платників податків» не дві, а 31 поправку. «Я підняв усі стенограми, листи, підписи під документами – усе подивився: 16 жовтня двома окремими листами за підписом І. Бриченка було внесено 31 поправку (а не дві) до Закону України “Про внесення змін до Податкового кодексу України про облік та реєстрацію платників податків”», – наголосив Голова Верховної Ради В. Рибак.

Водночас опозиційні фракції українського парламенту стверджують про фальсифікацію поправки до Податкового кодексу, яка фактично позбавить лідера фракції УДАР В. Кличка можливості брати участь у президентській кампанії. Як заявив лідер фракції «Батьківщина» А. Яценюк, цю поправку без затвердження профільного комітету внесли «регіонали», начебто від імені опозиції. «...Сфальшована поправка нібито від імені опозиції вноситься до Закону України “Про Податковий кодекс”, після цього нібито голосується на комітеті й потрапляє до сесійної зали. Таким чином, Партія регіонів через фальшовану поправку вирішила зняти з президентських виборів В. Кличка,

зробивши це руками партії “Батьківщина” і моїми руками», – підкреслив народний депутат.

Народний депутат І. Бриченко від фракції «Батьківщина» також заперечує, що подавав до другого читання ряд поправок до Закону України «Про Податковий кодекс». Про це він заявив з парламентської трибуни, відкидаючи будь-які звинувачення на свою адресу про намагання завадити В. Кличку балотуватися на президентських виборах. «До закону № 2045а і поправок, які там позначені під іменем І. Бриченка, я не маю ніякого відношення, і не потрібно гратися», – звернувся нардеп до колег з Партії регіонів.

Про наявність фальсифікації під час розгляду в комітеті зазначає й народний депутат, член партії УДАР О. Продан, яка входила до складу робочої групи розгляду поправок до Податкового кодексу. «Були поправки від І. Бриченка, які він надавав. Ці поправки були задекларовані в таблиці, які роздавали депутатам до засідання комітету, і тих двох поправок, про які йдеться, що стосуються громадянства, в отриманій нами таблиці не було. Це фальсифікація, це злочин», – наголосила заступник голови Комітету з питань податкової та митної політики О. Продан.

У зв’язку з цими заявами депутат парламенту від УДАРу О. Продан подала скаргу щодо фальсифікації поправки до прокуратури. Прокуратурою Києва до Єдиного реєстру досудових розслідувань внесено відомості, викладені в заяві народного депутата від УДАРу О. Продан щодо внесення поправок до тексту законопроекту «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо обліку та реєстрації платників податків» і можливої підробки порівняльних таблиць. Кримінальне провадження відкрито за ч. 1 ст. 351 (Створення штучних перешкод у роботі народних депутатів, надання їм завідомо неправдивої інформації) і за ч. 3 ст. 358 (Підроблення офіційного документа).

У своєму позові депутат описала ситуацію, яка склалася під час розгляду змін до Податкового кодексу. Зокрема, у документі зазначається: «У Комітеті Верховної Ради України з питань податкової та митної політики при підготовці проекту закону України “Про

внесення змін до Податкового кодексу України щодо обліку та реєстрації платників податків”, реєстр № 2054-а, до розгляду в другому читанні здійснено фальшування тексту законопроекту, який був наданий на голосування Верховній Раді України.

У Комітеті Верховної Ради України з питань податкової та митної політики порушено ст. 116, 117, 118 Регламенту Верховної Ради України, оскільки:

– надана 24 жовтня 2013 р. для голосування депутатами Верховної Ради України порівняльна таблиця законопроекту не відповідає тій, яка розглядалася депутатами Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики 23 жовтня 2013 р.;

– до законопроекту включено поправки, які не розглядалися на засіданні комітету 23 жовтня 2013 р.;

– до законопроекту, наданого на голосування, включено поправки, які були сфальшовані, про що заявив народний депутат України І. Бриченко в заяві від 24 жовтня 2013 р. на ім’я Голови Верховної Ради України В. Рибачака та виголошеної з трибуни Верховної Ради України під час вечірнього засідання 24 жовтня 2013 р.».

Матеріали провадження скеровані до столичного слідчого управління міліції для розслідування. Правоохоронці слідчим шляхом перевірили інформацію, викладену в заяві народного депутата. Під час слідства призначені та проведені судові експертизи (у тому числі почеркознавча). За результатами розслідування встановлено, чи були допущені порушення законодавства України при винесенні на голосування до Верховної Ради проекту закону № 2054а. Зокрема, судово-почеркознавча експертиза встановила, що підпис під листом з поправками зроблений народним депутатом І. Бриченком. Як вказано в документі, експертизу провели на виконання постанови слідчого в кримінальному провадженні щодо можливих фальсифікацій при поданні поправок до Податкового кодексу. Для експертизи були надані копія листа з поправками, лист з поправками та заява І. Бриченка. Експерти мали встановити, чи підписи виконані однією людиною і чи зроблені вони рукою депутата

І. Бриченка. Також експерти досліджували, чи використовувалися при виконанні цих підписів попередня технічна підготовка чи технічні засоби. Під час проведення експертизи встановили, що підпис під листом з поправками було зроблено рукою, без використання якоїсь техніки чи попередньої підготовки.

Такого результату судово-почеркознавчої експертизи не визнає опозиція, так само як і доцільності її проведення. Як зазначають у партії «Батьківщина», І. Бриченко не надавав ні згоди на проведення експертизи, ні експериментального взірця свого підпису. Більше того, він повідомив слідчого, що таку експертизу вважає безглуздою та недоцільною, адже І. Бриченко не заперечує достовірності свого підпису на останній сторінці документа з поправками, але наголошує на тому, що аркуші, які всередині, замінені і в них додано дві сфальшовані поправки, які не вносилися, не розглядалися на комітеті, що чітко зафіксовано стенограмою засідання. Як відомо, народний депутат І. Бриченко відмовився надати слідству зразок свого підпису в рамках кримінального провадження за фактом можливого внесення поправок у проект закону України № 2054а «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо обліку та реєстрації платників податків».

У заяві «Батьківщини», яку розповсюдила прес-служба партії, вказано на порушення проведення безпосередньо судово-почеркознавчої експертизи. «Так звана судово-почеркознавча експертиза підпису народного депутата

І. Бриченка здійснена з грубим порушенням нормативних документів, зокрема Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень, затверджених Міністерством юстиції. Відповідно до зазначених рекомендацій, перед приєднанням зразків підпису до матеріалів справи орган, який призначив експертизу, повинен пред'явити їх особі, яка підлягає ідентифікації, а потім позначити кожний зразок, тобто вказати, що це вільний зразок підпису певної особи. Слідчий повинен був взяти в І. Бриченка

експериментальні зразки підпису. Однак І. Бриченку, який 1 листопада за власної ініціативи відвідав Головне слідче управління МВС, не було надано для ознайомлення постанову слідчого про призначення експертизи, наявні зразки підпису й почерку не пред'являлися, а експериментальні зразки не відбиралися», – заявили в «Батьківщині». Відтак, на думку представників «Батьківщини», експертиза не стала кроком до встановлення істини, а лише поповнила архів сфальсифікованих матеріалів, пов'язаних з поправками до Податкового кодексу.

Свої докази на підтвердження позиції представників опозиції, які стверджують про фальсифікацію під час підготовки змін до проекту закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо обліку та реєстрації платників податків», надала слідству народний депутат фракції УДАР О. Продан. «Я вдруге відвідала слідчого й дала відповіді на всі питання слідства. Надала слідству не тільки факти, а й докази правопорушень. Прокуратура має оригінали й протоколу, і стенограми, і порівняльних таблиць, з яких усе видно», – підкреслила О. Продан. За словами народного депутата від УДАРу, у своїй розмові зі слідчим вона зазначила, що після розгляду законопроекту на засіданні профільного комітету у варіанті законопроекту, який винесли на голосування наступного дня, з'явилися відхилені на засіданні комітету поправки. «На засіданні комітету представник Секретаріату комітету повідомив, що вони внесли в таблицю ще ряд поправок, які пропонуються до відхилення. Таким чином, комітет проголосував за відхилення усіх поправок, яких не було в порівняльній таблиці зранку 23 жовтня, що зафіксовано в стенограмі засідання комітету. А вже 24 жовтня депутатам надали для голосування проект, у якому відхилені комітетом поправки визначені як “враховані”», – зазначила вона.

Народний депутат повідомила, що згідно з Регламентом Верховної Ради до другого читання поправки до статей проекту закону вноситися взагалі не могли, бо ці статті не змінювались у першому читанні. Також О. Продан наголосила, що протокол засідання комітету

23 жовтня підписано не секретарем комітету, що порушує Закон України «Про комітети Верховної Ради України», робить протокол нелегітимним і не дає права виносити проект на голосування депутатам у другому читанні. «Підробка протоколу засідання комітету – це злочин, передбачений Кримінальним кодексом. Зрозуміло та доведено доказами, що підробки і фальсифікації мали місце», – зазначила О. Продан.

У рамках розслідування на підставі отриманих даних слідчим було прийнято рішення про закриття кримінального провадження у зв'язку із встановленням відсутності подій кримінальних правопорушень.

Подібного роду проведення слідства та закриття провадження щодо фальсифікацій поправок до Податкового кодексу, на думку опозиції, є доказом заангажованості МВС і черговою демонстрацією впливу влади на правоохоронну систему України, заявила народний депутат від УДАРу О. Продан.

Незважаючи на взаємні звинувачення в питанні додержання всіх вимог Регламенту під час розгляду та прийняття Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України про облік та реєстрацію платників податків» між опозицією та більшістю, стає очевидним, що представники опозиційних сил зробили ряд прорахунків у прийнятті змін до Податкового кодексу. Головний прорахунок у тому, що ідея трактування постійного проживання особи на території іноземної країни, при якому вона вважається такою, що не проживає в Україні, та її введення через Податковий кодекс не було наперед, до її озвучення проаналізовано її автором від «Батьківщини» з погляду її доцільності як для самої опозиції, так і для громадян України. Адже, якщо людина має дозвіл жити в іншій країні і платити там податки, вважатиметься, що вона не живе в Україні постійно. Конституція прямо вимагає: кандидат у Президенти має безперервно проживати в Україні не менше 10 років, що передують виборам.

Називає необдуманим подібний корок опозиції й позафракційний опозиційний народний депутат О. Доній. «Якби існувала

комунікація між усіма опозиціонерами, якби сьогодні хоч хтось підійшов до позафракційних депутатів і розповів про зміст цих правок, то можна було б не писати цієї заяви. Я б за такий законопроект не голосував. Нам конче необхідна внутрішня комунікація», – підсумував він після написання заяви про відкликання свого голосу за Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України про облік та реєстрацію платників податків».

Підтверджує таку думку заява народного депутата від фракції УДАР В. Чумак. «У Податковому кодексі з'явилася штучно притягнута норма, яка передбачає, що особа, яка має вид на проживання в іншій державі, вважається такою, що не проживає постійно на території України. Ця поправка, яку спікер В. Рибак поставив на голосування, була внесена депутатом від «Батьківщини», але він стверджує, що попросив внести її голова комітету і депутат Партії регіонів В. Хомутич. Після того як її прийняли з грубими порушеннями, ми захотіли зупинити засідання», – зазначив В. Чумак.

На те, що опозиція зробили хибний крок унесенні та прийнятті цих поправок, натякнули і в Партії регіонів. Лідер фракції О. Єфремов звинуватив опозицію у бажанні звалити провину на інших через поправки до Податкового кодексу (у частині обліку та реєстрації платників податків), внесених представником «Батьківщини» І. Бриченком. Аргументовано підійшла до висловлення критичного зауваження щодо дій опозиції народний депутат від Партії регіонів Г. Герман. Вона вважає, що руками лідера фракції ВО «Батьківщина» А. Яценюка В. Кличка знято з наступних президентських виборів завдяки поправці, внесеній представником цієї фракції. «Я розумію, що депутат від вашої фракції, який вніс відповідну поправку (І. Бриченко. – Ред.), міг не мати досвіду й не розуміти, що він робить... Але ви, Арсенію Петровичу, чудово знаєте, що ця поправка означає. І або ви не контролюєте того, що відбувається у вашій фракції, або ви зробили це свідомо», – заявила вона.

Водночас вбачається зацікавленість Партії регіонів використати цей козир

проти майбутнього рейтингового учасника президентської кампанії-2015 – лідера УДАРУ В. Кличка. На думку політолога С. Тарана, у В. Кличка великі шанси на перемогу на виборах, про що говорять й опитування.

У дебатах з опонентами по парламенту представники ПР часто натякали лідеру УДАРУ на його бізнес у Німеччині. Проте для того щоб не впливали ці зміни до Податкового кодексу на майбутню участь у президентській кампанії, у Партії регіонів радять В. Кличку навести лад у своїх особистих справах, які стосуються його майна за кордоном. «Я порадив В. Кличку, оскільки закон не має зворотної сили, позбавитися того, з чим він не має права йти на президентські вибори, не навівши лад у своїх особистих справах», – підкреслив О. Єфремов.

Народний депутат від Партії регіонів О. Азаров доповнив свого колегу по фракції, підкресливши, що повноцінну політичну діяльність в Україні мають вести лише ті, хто постійно проживають у ній. «У будь-якій країні світу вважають, якщо ти живеш 180 днів у цій країні, то ти платник податків цієї країни. А якщо людина не платить тут податки, то яке вона має право називати себе патріотом України, балотуватися тим більше?» – висловився він.

І про те, що цей аргумент буде й надалі використовуватися Партією регіонів у різних політичних підтекстах парламентського життя і майбутніх президентських виборах, говорять уже сьогоднішні намагання політехнологічно висловлювати подібні зауваження до своїх опонентів на кшталт народного депутата від Партії регіонів Г. Герман. Зокрема, вона вважає, що лідер партії УДАР В. Кличко, сплачуючи податки в Німеччині, підтримує німецьких пенсіонерів. «Він не платить податки в Україні, але це його відповідальність перед виборцем. Він платить податки для того, щоб були високі пенсії у німецьких пенсіонерів, серед яких є й ті, хто розорив нашу землю під час Великої Вітчизняної війни», – зазначила вона.

Безпосередньо лідер УДАРУ В. Кличко всі події, пов'язані з прийняттям поправок

до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України про облік та реєстрацію платників податків», розцінює як провокації, спрямовані проти нього виключно як проти суперника В. Януковича на майбутніх президентських виборах. «Сьогодні змінами до Податкового кодексу влада намагається знищити своїх політичних конкурентів. Вони тихенько заховали поправку до Кодексу, яка має абсолютно політичний зміст і спрямована особисто проти мене, як імовірного кандидата в Президенти. Я чесно, у ЗМІ, сказав, що маю право на проживання в Німеччині. Але це не є порушенням українського законодавства й мого українського громадянства. Я – громадянин України з моменту проголошення Незалежності нашої держави й завжди ним буду. Щоб покласти край усіляким домислам і спробам розправитися зі мною як з можливим кандидатом, я заявляю однозначно: я йду в Президенти», – заявив лідер УДАРУ після прийняття зазначеного Закону.

Незважаючи на політичні колізії між парламентськими фракціями, Президент України В. Янукович підписав Закон України № 657-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо обліку та реєстрації платників податків та удосконалення деяких положень». Такий крок Президента цілком логічним бачать представники Партії регіонів. Зокрема, народний депутат України, член парламентської фракції Партії регіонів В. Олійник стверджує, що реалізація конституційних повноважень глави держави щодо підписання прийнятого парламентом Закону є цілком логічним кроком, оскільки, незважаючи на заплутані взаємні звинувачення між депутатськими фракціями «Батьківщина» і УДАР, жодна з них не вжила заходів для реального розв'язання цього конфлікту й не зверталася до Президента з проханням ветоувати Закон. Глава держави зробив це в останній день терміну, передбаченого для цього ч. 2 ст. 94 Конституції України, зазначив В. Олійник.

За його словами, посилює цей факт те, що раніше лідер депутатської фракції «Батьківщина» А. Яценюк неодноразово звертався до В. Януковича з проханням

застосувати право вето до прийнятих парламентом законів. «Відсутність будь-якої реакції з боку А. Яценюка виглядає особливо дивно, оскільки, наприклад, 12 липня 2013 р. він особисто звертався до Президента України з проханням ветувати закон, яким теж вносилися зміни в Податковий кодекс. Це був Закон України “Про внесення змін у Податковий кодекс України щодо вдосконалення процедури за фінансовими векселями”, який був прийнятий парламентом 4 липня 2013 р., – зазначив О. Олійник. – Однак на цей раз ні А. Яценюк, ні І. Бриченко, ні хто-небудь інший зі складу депутатських фракцій “Батьківщина” чи УДАР не зверталися до глави держави з проханням ветувати зміни до Податкового кодексу України».

Водночас в експертному середовищі у зв’язку з парламентськими колізіями після прийняття вищезазначених поправок до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України про облік та реєстрацію платників податків» лунають протилежні точки зору щодо наслідків для В. Кличка.

Так, у ЦВК сумніваються, що Податковий кодекс завадить В. Кличку йти в Президенти. За словами заступника голови Центрвиборчкому А. Магери, Податковий кодекс не регулює питання щодо умов обрання Президента України. «Конституція чітко визначає критерії, за яких громадянин може бути обраний Президентом. Ці норми належать до сфери дії законів про вибори Президента, закону про свободу проживання і пересування і Цивільного кодексу. Податковий кодекс регулює іншу сферу – відносини між державою і платниками податків. Сумніваюся, що він матиме значущий вплив на трактування окремих положень виборчого законодавства», – пояснив свою позицію на цю ситуацію А. Магера.

Протилежну точку зору висловлюють деякі правники в Україні. Вони стверджують, що В. Кличка на підставі цих поправок не зареєструють у кандидати в Президенти. Бо якщо маєш дозвіл на проживання за кордоном, ти автоматично визнаєшся таким, що не проживаєш в Україні. «Якщо буде політична

воля, політична необхідність, то, використавши саме цю поправку в додатковому законодавстві, будуть доводити, мовляв, по цій статті Закону В. Кличко не проживав в Україні останні 10 років», – зазначає голова Комітету виборців України О. Черненко.

Критично висловився щодо правової природи цих поправок юрист Л. Дроздовський. «Логіка, яка закладена в пропонованих змінах, – є неправильною, тому що сам дозвіл не передбачає, що особа скористалася цим дозволом. Тобто він має дозвіл, але він ним не користується, і він залишається особою, яка постійно проживає в Україні», – пояснив він. Проте, за його словами, посилаючись на нові норми будуть вимушені суди, які, у разі отримання скарг, не зможуть ігнорувати чинне законодавство й будуть вимушені враховувати цю норму в рішеннях, а відтак визнавати відмову ЦВК реєструвати кандидата законною.

До думки правників приєдналися й політичні експерти, які висловили мотиви прийняття цих поправок, а також можливий прогноз розвитку подій у найближчій перспективі. На думку політичного експерта С. Тарана, лідерів УДАРу В. Кличку можуть законодавчо заборонити балотуватися на виборах Президента України. «“Сім’я” не хоче віддавати владу й розуміє, що це їм може загрожувати втратою свободи. Зважаючи на те, що відбувається останні роки в країні, якщо не лише Ю. Тимошенко, але й В. Кличко не братимуть участі у виборах, тоді їх визнають недемократичними», – зазначив експерт. Крім того, за його словами, неучасть В. Кличка у виборах вигідна насамперед В. Януковичу, адже в разі виборів без порушень у В. Кличка найбільше шансів. Політолог вважає сильною стороною В. Кличка його особливість в електоральних групах, які найрівномірніше розподілені в усіх областях. Таких переваг, за його словами, немає ні у В. Януковича, ні в О. Тягнибока, ні в А. Яценюка.

Водночас С. Таран вважає, що у В. Кличка є й слабкі сторони. «Ми не уявляємо його готовності та бажання боротися за результат під час виборів. У другому турі доведеться позмагатися. Ще не відомо, чи захоче В. Кличко

у другому турі боротися, як у боксі. Він може передумати», – додав політолог.

Незважаючи на такі зауваження експертів, у Партії регіонів стверджують, що готові на компромісні рішення та внесення змін до Податкового кодексу. «Партія регіонів виступає за конструктивну роботу парламенту, цю поправку до Податкового кодексу не потрібно політизувати. Якщо вона викликає таку реакцію, то це – питання дискусії. Потрібно обговорити в комітеті, винести, у разі необхідності, на ширше обговорення. На мій погляд, ця поправка обмежує права тих же студентів, які навчаються за кордоном, отримуючи там тимчасовий вид на проживання, але все ще залишаються громадянами України, резидентами. Тому тут парламент також має врахувати цей факт, врахувати права студентів і таких категорій громадян. Але що стосується депутатів, то вони однозначно повинні жити в Україні й платити податки тут. Це – питання не законодавства, а моралі... Я думаю, що такі поправки будуть підготовлені», – вважає О. Азаров.

Водночас у партії УДАР переконують, що право балотуватися в Президенти визначається Конституцією та виборчим законодавством, а не Податковим кодексом. «В. Кличко двічі подавав свої документи до ЦВК, і Центрвиборчком не знайшов жодної підстави, яка б заважала В. Кличку балотуватися», – заявила народний депутат фракції УДАР І. Герашенко.

Таким чином, парламентські колізії навколо прийняття вищезазначених поправок до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України про облік та реєстрацію платників податків» довели, що наближення президентських виборів стає дедалі більш відчутним. І те, що різні політичні сили парламенту зосереджені на цьому процесі, цей факт підтверджує. Водночас партіям українського парламенту необхідно враховувати чинники, які негативно сприймаються в суспільстві. Адже різні політичні протистояння, формування конфлікту інтересів, що відображаються на законотвірчій роботі Верховної Ради,

не завжди спрацьовують на очікуваний результат будь-якої політичної сили. Що ж до того, політичні чи економічні мотиви стали підґрунтям для прийняття поправок до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України про облік та реєстрацію платників податків», які, на думку опозиційних депутатів і деяких експертів, можуть бути використані як перешкода лідеру УДАРу В. Кличку балотуватися на виборах Президента України, покаже президентська кампанія 2015 р. *(Матеріал підготовлено з використанням інформації таких джерел: Прес-служба Президента України (<http://www.president.gov.ua>); Офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України (<http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/920527;jsessionid=7C1945CF2F720F7EAD5722F5336CFCCE>); Прес-служба Пармії регіонів (<http://partyofregions.ua>); УДАР (<http://klichko.org>); Укрінформ (<http://www.ukrinform.ua>); Gazeta.ua (http://gazeta.ua/articles/politics/_u-batkivschini-nazivayut-falshivkoyu-ekspertizu-pidpisu-deputat-brichenka-do-po/524156); Коммерсантъ-Україна (<http://www.kommersant.ua/doc/2332703>); BBC (http://m.bbc.co.uk/russian/international/2013/10/131025_ukraine_klichko_int); Українська правда (<http://www.pravda.com.ua/news/2013/11/4/7001338>); Телеканал новин «24» (http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?ne_vidomo_chi_zahoche_klichko_borotися_u_drugomu_turi_politolog&objectId=379954); Погляд (<http://www.pohlyad.com/news/n/27860>); TVi (http://tvi.ua/new/2013/11/01/poppravku_protly_klychka_pidpysav_opozycioner_brychenko__ekspertyza); RBC (<http://www.rbc.ua/ukr/news/politics/yanukovich-podpisal-zakon-ob-izmeneniyah-v-nalogovyy-kodeks-08112013152000>).*

Л. Чернявська, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Гендерне законодавство: особливості впровадження в Україні

Проголосивши себе демократичною, правовою і соціальною державою, Україна тим самим взяла зобов'язання дотримуватися вимог міжнародного співтовариства щодо рівноправності громадян, у тому числі за статевою ознакою, чим визнала об'єктивну необхідність у впровадженні гендерних змін, інтеграції гендерної перспективи в усі програми розвитку українського суспільства на принципах свободи, рівності, справедливості й толерантності.

В українському суспільстві досі існує гендерна нерівність. Про це заявив перший заступник Голови Верховної Ради І. Калетнік під час відкриття парламентських слухань на тему: «Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Проблеми і дієві механізми їх вирішення». Парламентарій зазначив, що в нашій країні проблему можна поділити на кілька складових. По-перше, це можливість працевлаштування жінок і рівень заробітної плати. По-друге, це представництво жінок в органах державної влади і в політиці. По-третє (одне з найболючіших), домашнє насильство щодо жінок.

Так, у деяких галузях економіки оплата праці жінок і чоловіків істотно відрізняється за своїм рівнем – у два і більше рази. Наприклад, середня зарплата жінок, зайнятих у сфері діяльності пошти та зв'язку, близько 2300 грн, у чоловіків у цій же сфері – 3900 грн на місяць. Парламентарій також додав, що в українському суспільстві сьогодні дуже часто не вистачає умов для належного гармонійного поєднання сімейних та професійних обов'язків. Жінкам частіше, ніж чоловікам, доводиться вибирати між сім'єю і роботою, між вихованням дітей і кар'єрою. І. Калетнік поінформував, що найбільше жінок, що займають керівні посади в органах державної влади, представлено на місцевому рівні. Так, серед депутатів обласних рад 12 % жінок, районних рад – 23 %, міських рад – 28 % і сільських і селищних рад – близько 50 %.

За даними Національного агентства України з питань державної служби, жінки становлять понад 78 % від загальної кількості державних службовців. Однак перевага жінок на державній службі формується в основному за рахунок чиновників нижчих управлінських рівнів і з просуванням на посади вищого рівня їх частка значно зменшується.

Що стосується проблеми домашньої тиранії щодо жінок, то, за словами І. Калетніка, кожна годину в Україні мінімум 15 жінок стають жертвами домашнього насильства. І це при тому, що насильство в сім'ї є прихованим правопорушенням й існуюча статистика не відображає його реальних масштабів. Суспільство страждає від жорстокості, але побороти її допоможе не тільки посилення покарання, а й профілактика, зміна ставлення суспільства до питання рівності.

В українській армії ситуація щодо гендерної культури теж змінюється. За словами начальника відділу військово-соціальної роботи Головного управління по роботі з особовим складом ЗС України полковника В. Голоти, сьогодні в Збройних силах проходять службу 16 жінок-військовослужбовців у званні «полковник». Це багато, адже раніше жінок – старших офіцерів у нас не було взагалі. Представник Генштабу також повідомив, що військове звання «підполковник» мають нині 188 жінок-військовослужбовців. 386 жінок мають військове звання «майор», 344 – носять звання «капітан», є 453 старші лейтенанти й понад 50 молодших лейтенантів. І це лише дані щодо офіцерського корпусу. Проте одним із чинників, який, на думку генштабіста, поки що не дає змоги вирівняти гендерний баланс насамперед в офіцерському середовищі, є відсутність жінок, які пройшли підготовку за командними та інженерно-технічними спеціальностями. Адже саме цей напрям є перспективним для кар'єрного зростання. Частково це декларується обмеженнями

в керівних документах, частково – малою чисельністю бажуючих. Більше представників командної ланки й технічних спеціальностей жіночої статі проходить підготовку молодших спеціалістів на військову службу за контрактом. Однак, на переконання представника Генштабу, час, коли в Збройних силах України з'явиться жінка-генерал, не такий уже й далекий. Водночас на українських жіноч-військовослужбовців накладаються деякі обмеження. Наприклад, Міністерство оборони готує наказ, яким жінкам-військовослужбовцям буде заборонено укладати шлюб і народжувати дітей під час дії армійського контракту. Це рішення вже викликало протести серед українських феміністських організацій. Там зміни умови контракту назвали «абсолютною дискримінацією жінок». «Якщо в законодавстві й Конституції йдеться про паритетне становище жінок і чоловіків в усіх сферах суспільного життя, то чому з чоловіків не беруть зобов'язання, що вони не повинні одружуватися? Чоловік теж може піти в декретну відпустку й займатися дитиною, якщо вона захворіла або якщо померла мати», – обурюється голова ради громадської організації «Жіночий консорціум України» Н. Самолевська. За її словами, наміри Міноборони – уже не перший випадок порушення гендерної рівності в армії, де «жінки-військовослужбовці постійно піддаються прихованій дискримінації – від незручного одягу до сексуальних домагань».

З огляду на наявний стан упровадження гендерних підходів, зарубіжні експерти, зі свого боку, висловлюють свої рекомендації для представників законодавчої та виконавчої влад України. Так, за висновками експертів ООН, жінки в Україні заробляють усього 70 % від заробітку чоловіків, обіймаючи подібні посади, незважаючи на високий рівень кваліфікації й освіти часом навіть кращої якості, ніж у чоловіків. Представники ООН сподіваються, що українська державна програма забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків на період до 2016 р. буде зосереджена на збільшенні присутності жінок на ринку праці, також вони зазначають, що ООН підтримує

зусилля Кабінету Міністрів, Мінсоцполітики, громадянського суспільства щодо підвищення рівня поінформованості про сімейне насильство й протидії замовчуванню такого насильства.

Щоб прискорити інтеграцію жінок у політику й бізнес голова фракції «Зелених» у Європарламенті Р. Хармс радить українкам добиватися, хоча б на рівні партій, введення квот на рівноправне представництво жінок у владі. Щодо питання квотування представництва жінок в українському суспільстві одностайної думки немає. Так, депутат від Партії регіонів і співголова парламентського міжфракційного об'єднання «Рівні можливості», яке виступає за ідею рівноправного доступу жінок до політики, І. Бережна вважає, що Україна не готова до введення високих квот на представництво жінок у політичних партіях.

В. Вовчук, журналіст-оглядач автомобільного порталу, що переважно читає чоловіча аудиторія, вважає, що квоти для рівноправного представлення в політиці й бізнесі українським жінкам узагалі не потрібні. На її думку, українки, які дійсно хочуть реалізуватися в політиці, мають для цього всі шанси й без спеціальних стимулів... В. Вовчук вважає, що незначне представництво українських жінок у політиці й бізнесі говорить про наявність глибокої психологічної проблеми сприйняття й самоідентифікації українок, які самі позиціонують себе як «слабких, які нічого не можуть».

Деякі експерти кажуть, що, по-перше, таке квотування говорить швидше про спробу вписатися в «євроінтеграційний ритм», а не реально вирішити проблему відсутності рівноправності; по-друге, це може служити інструментом для політичних міжусобиць, особливо якщо в першій сотні партійного списку будуть чоловіки, а наступні 35 позицій буде віддано жінкам. Квоти можуть поліпшити ситуацію з гендерною рівністю в тих суспільствах, де до подібного рішення передувала тривала публічна дискусія. В Україні це виглядає як псевдореформи. Таку думку висловила програмний координатор представництва Фонду ім. Г. Белля в Україні А. Прейс. Її підтримують й у товаристві із захисту

прав жінок і сексуальних меншин. За словами глави ГО «Інсайт» О. Шевченко, потрібно зайнятися вихованням суспільства, тому що квоти можуть закриватися штучно й заради «галочки». На необхідності стимулювання політичних партій щодо дотримання прав жінок, замість насадження квотування прямими методами, наполягає й директор політико-правових програм Центру ім. О. Разумкова Ю. Якименко. Неоднозначно ставиться до цього законопроекту й релігійна громадськість. Так, у своєму листі до Н. Королевської й широкого кола політиків і державних діячів України Священний синод УП ГКЦ пише, що цей закон якщо буде прийнятий, стане ще одним ударом по знищенню інституту сім'ї, що призведе до ще більш глибокої демографічної кризи й геноциду нації.

Розуміючи, що вдосконалення законодавства з гендерних питань є надзвичайно важливим у контексті запровадження європейських підходів до врегулювання проблем рівності прав і можливостей представників різних статей, Кабінет Міністрів України затвердив Державну програму забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків на період до 2016 р. на суму 5,897 млн грн. Про це йдеться в Постанові уряду від 26 вересня 2013 року № 717 «Про затвердження Державної програми забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків на період до 2016 року». Відповідно до додатка, орієнтовний обсяг фінансування Програми з державного бюджету становитиме у 2014 р. 430,36 тис. грн, у 2015 р. – 563,75 тис. грн, у 2016 р. – 274,4 тис. грн. Орієнтовний обсяг витрат з місцевих бюджетів у 2014 р. становитиме 569,1 тис. грн, у 2015 р. – 593,59 тис. грн, у 2016 р. – 624,44 тис. грн. Обсяг витрат з інших джерел протягом 2013–2016 рр. становитиме 2841,5 тис. грн. «Обсяг витрат на виконання Програми уточнюється щорічно під час складання проектів державного й місцевого бюджетів на відповідний рік з урахуванням їхніх реальних можливостей», – говорить в документі. Найбільший обсяг фінансування припадає на такі заходи, як проведення серед роботодавців інформаційно-роз'яснювальної роботи із впровадження європейських

стандартів рівності співробітників у сфері праці (641 тис. грн), проведення інформаційних кампаній з метою висвітлення питань рівного розподілу сімейних обов'язків і відповідальності за виховання дитини між жінками й чоловіками (874 тис. грн), підвищення рівня компетенції фахівців з питань забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків (951 тис. грн), розробка механізму реалізації права на захист від дискримінації за статевою ознакою і вживання необхідних заходів у випадках такої дискримінації (1,5 млн грн).

23 жовтня 2013 р. Кабінет Міністрів підтримав розроблений Міністерством соціальної політики законопроект щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків. «Мета законопроекту – подолання ряду гендерних проблем. Серед них: низький рівень представництва жінок на керівних посадах в органах виконавчої та законодавчої влади, розрив в оплаті праці українських жінок і чоловіків і низький рівень економічної активності жінок і їх представництва в керівництві бізнес-структур», – сказала міністр соціальної політики Н. Королевська. Законопроект передбачає введення 30-процентних гендерних квот у виборчих списках політичних партій на виборах до парламенту та місцевих рад. «На відміну від більшості інших законопроектів наш документ комплексний і ставить за мету забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків навіть у сфері бізнесу й працевлаштування шляхом підтримки менше представленої статі. Тобто при призначенні на посаду за умови однакової кваліфікації кандидатів віддаватимуть перевагу менш представленій статі», – пояснила міністр. Н. Королевська зазначила, що законопроект розроблено на виконання Державної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2016 р.

З 1 січня цього року набрали чинності зміни в закони України «Про зайнятість населення» і «Про рекламу», які забороняють в оголошеннях про вакансії вказувати вік кандидатів, пропонувати роботу тільки жінкам або тільки чоловікам. Крім випадків, коли робота

може виконуватися тільки особою певної статі. Мінсоцполітики розробило механізм притягнення несумлінних роботодавців до відповідальності за недотримання цих вимог. Відповідно, Держінспекція з питань праці отримує право відслідковувати й у випадку порушення цих вимог до реклами штрафувати роботодавців, що розмістили оголошення, на суму 11 470 грн.

Відповідно до опитування кадрового порталу rabota.ua, 23 % жінок в Україні особисто стикалися з проблемою гендерної дискримінації при прийомі на роботу, серед чоловіків таких 14 %. І все-таки більшість українців не відчувають на собі гендерної дискримінації. Більше половини опитаних українців вважають справедливим визначення деяких професій як суцього чоловічих або суцього жіночих, але тільки в найочевидніших випадках – наприклад, охоронцями в супермаркеті працюють звичайно чоловіки, а медсестрами в лікарнях – жінки. Четверть українок вважає будь-який розподіл професій на «чоловічі» й «жіночі» зовсім несправедливим. Чоловіки менш категоричні в цьому питанні, імовірно тому, що рідше зіштовхуються з дискримінацією за гендерною ознакою.

На думку експертів, заборона вказувати у вакансії вік і стать кандидатів, за винятком пропозицій про яку-небудь специфічну роботу, не захистить здобувачів, яких «відсіватимуть» після співбесіди. Рекрутерам це тільки додасть роботи, тому що доведеться витратити час на спілкування з невідповідними кандидатами. «У цій ситуації всі сторони програють: незайняте населення, що не знає, чи дасть відгук на конкретне оголошення їм можливість реалізувати гарантоване Конституцією право на працю; роботодавці, які скоротять кількість можливостей дати постійну роботу дійсно підходящому кандидату. І знову – нескінченна міграція трудових ресурсів між роботодавцями», – розповіла адвокат з трудових спорів, власник і керуючий директор компанії *Mirta Consulting O. Сикора*.

Т. Кондратьєва, менеджер по рекрутингу «Едельвейс менеджмент консалтинг», розповіла, що якщо здобувач не підходить за

віком або за гендерною відзнакою, то навряд чи це стане йому відомо. «Швидше, знайдуть невідповідність критерію відбору або назвуть іншу причину, пов'язану з актуальністю вакансії. Крім того, ніхто не ставить за обов'язок роботодавцям давати розшифровку своєї відмови кандидату», – підкреслила вона.

Водночас В. Тертиця, юрист юридичної групи LCF, додав, що роботодавець може віддати перевагу певному здобувачеві серед інших за своїм розсудом. «Довести наявність дискримінації досить складно, тому що неможливо довести внутрішні мотиви роботодавця при наданні переваги тому або іншому здобувачеві. При відборі кандидатів роботодавці зможуть визначати вік здобувача, наприклад за датами закінчення університету або уточнити це по телефону. Інформація про вік, сімейний або соціальний стан стає очевидною також на етапі усної співбесіди», – підкреслив він.

Що ж стосується ефективності покарання роботодавців штрафами, то, за словами Т. Кондратьєвої, кандидату потрібно ще довести, що відмова була через відхилення від вікових або гендерних рамок, негласно встановлених керівництвом компанії. Немає критеріїв контролю таких порушень, на підставі чого й хто буде контролювати, випусувати штрафи й т. д.

Тому, зазначив В. Тертиця, введення нових штрафів саме по собі не викоринить дискримінацію при прийманні на роботу. «Тут, швидше, ітиметься про загальний рівень розвитку суспільства, його моралі й зрілості, які, на жаль, не можуть бути автоматично виведені на нові орбіти простим накладенням штрафу. З іншого боку, на ринку праці існує дефіцит гарних фахівців, тому роботодавці, що поважають себе, усе-таки орієнтуються на рівень освіти, знань і професійні якості здобувача, а не його вік або родинний стан», – резюмував юрист.

Міністерством соціальної політики України розроблено законопроект про врегулювання дистанційної праці. Про це під час круглого столу з питань гендерної рівності заявила заступник директора департаменту ринку праці Міністерства соціальної політики О. Мовчан. Цей законопроект буде корисний для багатьох

категорій людей, які бажають працювати (особливо цікавим це буде для інвалідів, студентів і молодих мам), а також легалізує віддалену роботу й забезпечить соціальний захист дистанційних співробітників.

Водночас завідувач відділу з питань протидії дискримінації Секретаріату уповноваженого з прав людини С. Пономарьов зазначив, що від існуючого гендерного ладу значною мірою страждає ЛГБТ-спільнота. З одного боку, у суспільстві панує тенденція до замовчування проблеми дискримінації за ознакою сексуальності. При цьому нагнітається моральна й демографічна паніка з боку політиків консервативного спрямування. У суспільстві вкорінюється розуміння сексуальності в нерозривному зв'язку з репродукцією, отже, сексуальність розглядається як обов'язок перед державою. Українські ЛГБТ-активісти планують внести зміни в сімейне законодавство. За словами активістів, Конституція України й ряд українських кодексів мають прямо враховувати інтереси представників ЛГБТ. Вони наполягають на внесенні поправок у двох моментах: додати сексуальну орієнтацію і гендерну ідентичність до тих 11 ознак, за якими сьогодні Конституція прямо забороняє обмежувати людину в правах; по-друге, прописати формулу шлюбу як партнерського союзу двох людей незалежно від статі наречених відповідно до потреб українських ЛГБТ і світових тенденцій, заявив лідер гей-форуму України С. Шеремет. ЛГБТ-активісти також наполягають на інших революційних нововведеннях: упровадженні інституту реєстрованого громадянського партнерства, який однаково необхідний як різностатевим, так й одностатевим парам. Тобто надати людям вибір: жити разом без будь-якого правового оформлення, узяти повноцінний шлюб або закріпити один до одного обмежене коло прав й обов'язків через інститут реєстрованого партнерства. Також повинні бути змінені норми Кримінального кодексу. Статті «Побої і мордування», «Тортури», «Погроза вбивством», які на сьогодні містять перелік із трьох обтяжуючих мотивів – расова, національна або релігійна нетерпимість, на думку ЛГБТ-активістів, потрібно доповнити нетерпимістю до людей через їхню сексуальну

орієнтацію або гендерну ідентичність. Як відомо, раніше ПАРЄ рекомендувало українським політикам брати участь у гей-парадах. Проти намірів ЛГБТ-спільноти активно виступають християнські неурядові організації та релігійні інституції: «Україна за життя», «Любов проти гомосексуалізму», «Батьківський комітет України», «Подаруй життя!», «Рух чистих сердець» та ін. – організації, що виступають за збереження традиційних гендерних моделей і зміцнення ролі патріархальної родини. Для обґрунтування своїх позицій активісти цих організацій звертаються до ідеологом християнської моралі.

Крім того, до кола проблем гендерної політики належать більш замовчувані, хоча й не менш актуальні теми. Вони стосуються механізмів, що лежать в основі сучасної біополітики. Так, у суспільстві тиражується образ жінки-матері, яка обслуговує потреби нації за допомогою народжування дітей. Водночас суспільству нав'язується особливий образ ідеальної жінки, яка виглядає як підліток через занадто низьку масу тіла. Це говорить про суперечливі вимоги щодо жінок. З одного боку, від жінки вимагають дітонародження, але здорова сексуально зріла жінка вважається некрасивою.

Демографічна істерія і діяльність pro-life організацій, які добиваються законодавчої заборони абортів, також впливає на ставлення жінок до себе. Для того щоб переконати жінок, що аборт – це гріх, якого за будь-яких обставин слід уникати, антиабортні активісти підмінюють поняття, називаючи зародок дитиною, а аборт – вбивством. Така плутанина призводить до того, що межа між абортom і дітовбивством стирається.

За словами К. Левченко, яка є президентом Міжнародного жіночого правозахисного центру «Ла Страда-Україна», незважаючи на те що у 2012 р. було прийнято Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», прийняття необхідної законодавчої бази буде неефективним доти, доки не буде створено розгалужену систему антидискримінаційних структур у виконавчій владі. Проблема в тому, що після адміністративної реформи 2010 р. такі структури були фактично зруйновані. І це одна з найважливіших сфер, де повинна проводитися першочергова робота.

М. Чумало із Західноукраїнського центру «Жіночі перспективи» вважає, що насильство над жінками не можна подолати без внесення змін до законодавчих актів України. Одним із пріоритетних об'єктів такої політики має бути жертва гендерного насильства. Також обговорювалося питання корекційних програм для ініціаторів насильства. Але тут важливо пам'ятати, що якщо агресори не зацікавлені в змінах, корекційна програма не буде ефективною. Приводом для змін може бути створення негативної перспективи для агресорів: умовний або реальний термін ув'язнення як альтернатива корекційній програмі може підвищити мотивацію агресорів до змін.

Реальним виміром удосконалення законодавства у сфері гендерної рівності в Україні, на думку І. Калетніка, має стати збільшення участі жінок у суспільно-політичному житті країни, їх представництва в бізнесі та органах державної влади всіх рівнів (*Матеріал підготовлено з використанням інформації таких джерел: Рабочая газета* (<http://rg.kiev.ua/page5/article28964>). – 2013. – 19.10; *Жіночий консорціум України* (http://wcu-network.org.ua/ua/possessing-equal-rights/news/U_Lvov_govorili_pro_gender_u_pogonax). – 2013. – 9.09; *Військова панорама* (<http://wartime.org.ua/1325-zhnyi-nastupayut-na-armyu.html>). – 2013. – 8.03; *Зеркало недели. Украина* ([http://zn.ua/UKRAINE/oon-obnaruzhila-v-ukraine-otsutstvie-gendernogo-](http://zn.ua/UKRAINE/oon-obnaruzhila-v-ukraine-otsutstvie-gendernogo-ravenstva-118152_.html)

[ravenstva-118152_.html](http://zn.ua/UKRAINE/oon-obnaruzhila-v-ukraine-otsutstvie-gendernogo-ravenstva-118152_.html)). – 2013. – 4.03; *Послезавтра* (<http://posle7zavtra.com.ua/nuzhny-li-ukrainkam-gendernye-kvoty>). – 2013. – 7.03; *Корреспондент.net* (<http://korrespondent.net/ukraine/politics/1615743-damy-vpered-rade-predlagayut-vvesti-gendernye-kvoty>). – 2013. – 17.10; *Херсон NEWS* (<http://khersonnews.com/natalya-korolevskaya-lobbiruet-zakonoproekt-o-gendernyh-kvotah-svyashchenniki-protiv>). – 2013. – 7.08; *Полеміка* (<http://polemika.com.ua/news-128860.html>). – 2013. – 15.10; *Незалежне бюро новин* (<http://nbnews.com.ua/ua/news/103196>). – 2013. – 23.10; *Український бізнес-ресурс* (<http://ubr.ua/labor-market/ukrainian-labor-market/zashitit-li-nakazanie-grivnoi-ot-diskriminacii-pri-prieme-na-rabotu-246915>). – 2013. – 27.08; *Сьогодні.ua* (<http://www.segodnya.ua/politics/laws/V-Ukraine-hotyat-legalizirovat-frilans-465986.html>). – 2013. – 9.10; *Запорожский областной благотворительный фонд «Гендер зед»* (<http://genderz.org.ua/gendernaya-politika-uspehi-neudachi-i-perspektivy-i-itogi-konferentsii>). – 2013. – 28.03; *Корреспондент.net* (<http://korrespondent.net/ukraine/politics/1581511/print>). – 2013. – 16.07; *Аналітична записка: «Стан та проблеми ЛГБТ-руху в Україні» // Національний інститут стратегічних досліджень* (<http://www.niss.gov.ua/articles/1206>). – 2013; *Український бізнес-ресурс* (<http://ubr.ua/labor-market/ukrainian-labor-market>); *Сьогодні.ua* (<http://www.segodnya.ua/politics/laws/V-Ukraine-hotyat-legalizirovat-frilans-465986.html>).

О. Бусол, старш. наук. співроб. СІАЗ НБУВ, канд. юрид. наук

Порушення конституційних прав громадян прокурорами й слідчими шляхом невнесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР

*«Для пересічного громадянина, без корумпованих зв'язків і статків, вхід до прокуратури закрито. Чиновник прокуратури знайде тисячу причин, щоб не розглядати заяву чи скаргу»
(з висловлювань громадян України в Інтернеті).*

Після прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України (КПК України) тема щодо невнесення відповідних відомостей про кримінальні правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслі-

дувань (ЄРДР) набула неабиякої актуальності.

Насамперед, вивчивши практику розгляду таких справ у судах, дійшли висновку про існування масових порушень законодавства прокурорами й слідчими при розгляді заяв

громадян щодо внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР, бездіяльність яких, за новим КПК України, можна оскаржити у слідчого судді. Щоправда, безпосередньо ухвала слідчого судді за результатами розгляду справи про бездіяльність прокурора, слідчого, згідно з ч. 3 ст. 307 КПК України, оскарженню не підлягає. Така позиція законодавця сприяє тому, що слідчі й прокурори під час досудового провадження інколи приймають відверто незаконні рішення. Отже, неможливість такого оскарження призводить до системних порушень закону й конституційних прав громадян.

Найбільш поширеною практикою прокуратур не вносити відомості про кримінальне правопорушення до ЄРДР є прийняття заяви й направлення її «за належністю». У результаті, коли матеріали направлені в чергову інстанцію «за належністю», заява про кримінальне правопорушення «може перетворитися» у звичайне звернення громадян. У супровідному листі до належної територіальної прокуратури зазначається, що заява пересилається відповідно до ст. 7 Закону України «Про звернення громадян». У результаті, у прокуратури з'являються підстави розглядати таку заяву саме в порядку Закону України «Про звернення громадян».

Іншою «лазівкою» прокуратур не вносити відповідні відомості про кримінальне правопорушення до ЄРДР є недопущення на особистий прийом до прокурора громадянина, якій має намір подати заяву як потерпілий. Часто черговий органу прокуратури мотивує це тим, що на даний час усі працівники, уповноважені на прийом таких заяв, відсутні на робочому місці – на виїзді, на нараді тощо. При цьому громадянину, який приніс заяву до прокуратури, пропонують здати її в канцелярію.

Справа в тому, що працівник канцелярії не уповноважений розглядати такі заяви, він їх тільки реєструє. То ж при розгляді справ щодо оскарження невнесення відомостей до ЄРДР у суді майже неможливо довести, що саме конкретний прокурор, слідчий вчинив таку бездіяльність. Оскаржити бездіяльність слідчого можна тільки у випадку, коли є дані,

які доводять, що він особисто отримав заяву й проігнорував законні вимоги.

Аналіз змісту ухвал, які винесені суддями за час дії нового КПК України, показує, що чи не єдиною підставою для прокурорів, яка давала можливість органам досудового розслідування не реєструвати заяви й повідомлення, у яких ідеться про порушення кримінального закону, був Порядок прийняття, реєстрації та розгляду заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення компетентними та уповноваженими на те працівниками прокуратури, визначений Інструкцією про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах прокуратури України заяв, повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення, затвердженою наказом Генерального прокурора України від 03.12.2012 р. № 125 (далі – Інструкція).

Саме на цю Інструкцію, а також на ст. 218 КПК України посилалися слідчі судді, коли визнавали правомірним пересилання органами прокуратури заяв громадян про кримінальне правопорушення за належністю. Так, вони застосовували положення ст. 218 КПК України, відповідно до якого досудове розслідування здійснюється слідчим того органу досудового розслідування, під юрисдикцією якого є місце вчинення кримінального правопорушення. Таким чином, робили висновок, що реєстрація кримінальних правопорушень шляхом внесення відповідних відомостей до ЄРДР, а також реєстрація осіб, які їх вчинили, слідчим (прокурором), під юрисдикцією якого є місце вчинення кримінального правопорушення, не суперечить положенням ст. 214, 218 КПК України. Крім того, згідно з п. 3.6 наказу Генерального прокурора України № 125 від 03.12.2012 р., заяви, повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення, що надійшли до міських, районних, міжрайонних, районних у містах і прирівняних до них прокуратур, прокуратур обласного рівня, але вчинені на території іншого міста, району, району в місті, області, за дорученням керівника цих прокуратур або керівника структурного підрозділу прокуратури обласного, міського рівня з дотриманням територіального принципу

направляються до відповідної прокуратури через прокуратуру вищого рівня.

У передбачених п. 3.10 Інструкції випадках, направлення заяв, повідомлень про кримінальні правопорушення до органу прокуратури або органу досудового розслідування здійснюється поштою не пізніше наступного робочого дня після їх реєстрації в журналі вхідної кореспонденції.

Деякі судді визнавали доводи заявника щодо обов'язковості внесення відомостей за його заявами до ЄРДР (наприклад, Генеральною прокуратурою України, до якої надійшли заяви) безпідставними, з посиланням на положення пп. 2.1 і 3.3 Інструкції, оскільки цими положеннями, за обґрунтуванням слідчого судді, заборонена відмова в прийнятті й реєстрації заяви та направлення заяви за підслідністю без реєстрації, що, на їхню думку, не стосується розгляду заяви і внесення відомостей щодо заяви до ЄРДР.

Якщо судом було встановлено, що Генеральною прокуратурою України відповідно до ст. 218 КПК України скарги заявника були направлені до органу досудового розслідування (до прокуратур обласного, міського, районного рівня) за територіальним принципом, що, за визначенням судді, відповідає вищезазначеним положенням закону й наказу Генерального прокурора України від 03.12.2012 р. № 125, то слідчий суддя не вбачав підстав для задоволення скарги. Акцент у цьому випадку робився на те, що заява про кримінальне правопорушення правомірно була спрямована за належністю, хоча насправді йшлося про невнесення відповідних відомостей до ЄРДР. У такому випадку відбувається неправомірне маніпулювання слідчими й прокурорами, а також слідчими суддями наказами Генеральної прокуратури України, замість застосування норм КПК України, що визнається громадянами як бездіяльність цих службових посадових осіб. Проте не тільки юристам, а й кожному громадянину очевидно, що закони України мають вищу силу над відомчими наказами. Так, згідно з п. 7 ст. 214 КПК України, якщо відомості про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань внесені

прокурором, він зобов'язаний невідкладно, але не пізніше наступного дня, з дотриманням правил підслідності передати наявні в нього матеріали до органу досудового розслідування й доручити проведення досудового розслідування. З цієї норми випливає, що прокурор зобов'язаний спочатку внести відомості про кримінальне правопорушення до ЄРДР, а вже потім передавати їх до органу досудового розслідування за підслідністю. Це підтверджується ч. 4 ст. 218, яка встановлює, що, «якщо слідчому із заяви, повідомлення або інших джерел стало відомо про обставини, які можуть свідчити про кримінальне правопорушення, розслідування якого не віднесене до його компетенції, він проводить розслідування доти, доки прокурор не визначить іншу підслідність».

Таким чином, невнесення прокурорами й слідчими прокуратур, які отримали заяву про кримінальне правопорушення, відповідних відомостей до ЄРДР, а пересилання заяви за належністю, тягнуть за собою порушення вимог ст. 214–217 КПК України, Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Генерального прокурора України від 17.08.2012 р. № 69 і, як наслідок, ст. 12 Закону України «Про прокуратуру», ст. 46 «Присяги працівника прокуратури», ст. 19 ч. 2 Конституції України.

Конституцією України (ст. 19 ч. 2) закріплено: «Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їхні посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України».

КПК України чітко визначено порядок і терміни внесення відомостей до Реєстру досудових розслідувань, тому інші форми практики з ігноруванням встановленого порядку є неприпустимими.

Прокурори часто відмовляють у внесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР у зв'язку з «відсутністю підстав для внесення до ЄРДР». Іншими словами, прокурор може не вбачати в заяві ознак злочину, якщо його подала особа, яка не має відповідних

юридичних знань і не взмозі правильно сформулювати суть вчиненого стосовно нього кримінального правопорушення. Більше того, навіть якщо громадянином у заяві про кримінальне правопорушення наведені факти, обґрунтування з посиланням на законодавчі акти, постанови пленуму Верховного Суду, кваліфікація та склад злочинів, виявляється, що це ще не доводить того, що його заява буде внесена до ЄРДР. Хоча в п. 1.2 розд. 2 Положення про ЄРДР зазначено, що відомості про кримінальне правопорушення, викладені в заяві або повідомленні, повинні відповідати вимогам п. 4 ч. 5 ст. 214, зокрема мати короткий виклад обставин, що можуть доводити кримінальне правопорушення.

У КПК України не передбачено, що особа, яка подала заяву про кримінальне правопорушення, повинна спочатку повністю довести вину правопорушника й наявність складу злочину, щоб відповідні відомості були внесені в ЄРДР.

Згідно зі ст. 214 КПК України, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань. То ж таким джерелом можна вважати матеріали за заявою громадянина, які були в прокурорів на розгляді.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ у листі від 09.11.2012 р. № 1640/0/4-12 «Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування» роз'яснює, що, відповідно до вимог ч. 1 ст. 214 КПК, бездіяльність прокурора, яка полягає в невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, означає невнесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань упродовж 24 годин після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення.

Частина 4 ст. 214 КПК України передбачає, що обов'язок з прийняття та реєстрації заяви й повідомлення про кримінальні правопорушення покладається на слідчого, прокурора або іншу службову особу, яка уповноважена на прийняття й реєстрацію відповідних заяв.

Прокурори іноді, порушуючи закон, тримають декілька днів на розгляді заяву з повідомленням про кримінальне правопорушення – можна розуміти, що в такому випадку саме вони були уповноважені прийняти цю заяву й зареєструвати її. В іншому випадку, можна розуміти, що заява громадянина не розглядалася прокуратурою взагалі! Таким чином, якщо в заявника є підтвердження, що від направляв свою заяву про кримінальне правопорушення до органу досудового розслідування, але невідомо, у якого прокурора вона перебувала на розгляді, то, згідно зі ст. 303 КПК України, слід оскаржувати бездіяльність керівника органу.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ у листі від 09.11.2012 р. № 1640/0/4-12 «Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування» роз'яснює: «У ст. 303 КПК визначено порядок оскарження бездіяльності, що може полягати в бездіяльності слідчого, прокурора, яка полягає в невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення.

Відповідно до вимог ч. 1 ст. 214 КПК бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає в невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, означає невнесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань упродовж 24 годин після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення. Відповідно до п. 1.4 Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Генерального прокурора України від 17 серпня 2012 р. № 69, цей термін обчислюється таким чином:

– заява чи повідомлення про кримінальне правопорушення вважаються поданими з моменту попередження особи про кримінальну відповідальність (за винятком випадків, коли таке попередження неможливо зробити з об'єктивних причин: надходження заяви, повідомлення поштою, іншим засобом зв'язку, непритомний стан заявника, відрядження тощо);

– у випадку надходження заяви, повідомлення поштою, іншим засобом зв'язку термін обчислюється з моменту надходження заяви слідчому, прокурору.

Якщо заява громадянина про злочин надійшла до прокуратури поштою, заява вважається поданою як така, що надійшла поштою. До того ж якщо в цій заяві заявником вказано, що зі ст. 383 “Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину” та 384 “Завідомо неправдиве показання” КК України він ознайомлений, і з цього приводу стоїть його підпис, то вважається, що заявник попереджений про кримінальну відповідальність.

До того ж ми радимо громадянам для запобігання вищевказаним спірним ситуаціям звертатися до уповноваженої особи прокуратури під час особистого прийому, на якому повідомити їй про кримінальне правопорушення. Іноді, у супереччю вимогам ст. 214 КПК України, навіть після такого повідомлення відомості також не вносяться до ЄРДР, що призводить до того, що за заявою громадянина не розпочинається досудове розслідування, чим порушуються його процесуальні права як потерпілого, передбачені КПК України».

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ у листі від 09.11.2012 р. № 1640/0/4-12 роз'яснює: «Як під час досудового розслідування, так і під час підготовчого судового засідання можуть бути оскаржені рішення прокурора про відмову у визнанні потерпілим. По суті, після отримання заяви, яка надійшла поштою, і повідомлення про злочин на особистому прийомі, прокурори відмовляють у визнанні потерпілим, хоча громадянин просить про визнання його потерпілим у своїй заяві.

Оскільки ні КПК України, ні Положення про порядок ведення Реєстру досудових розслідувань, затверджене наказом Генерального прокурора від 17.08.2012 р. № 69, не передбачають підстав, які б давали право прокурору не вносити заяву про кримінальне правопорушення до ЄРДР, то такі дії прокурора є приховуванням злочину і у визначених законом випадках можуть підпадати під дію Кримінального кодексу України.

У випадках, передбачених Кримінальним кодексом України, якщо це завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам (свободам) та інтересам окремих фізичних чи юридичних осіб або державним чи громадським інтересам, невнесення прокурором відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР може утворювати склад корупційного злочину, передбаченого ст. 367 «Службова недбалість».

Слід сказати про ще одне порушення норм КПК України слідчими суддями. Відповідно до ч. 2 ст. 306 КПК України, скарга має бути розглянута не пізніше 72 годин з моменту її надходження до суду (за винятком скарги на рішення про закриття кримінального провадження). За судовою практикою, існують приклади розгляду скарги слідчим суддею протягом трьох місяців, навіть якщо до судового засідання з'явилися обидві сторони. Хоча потрібно зауважити, що згідно з ч. 3 ст. 306 КПК, розгляд скарг на рішення, дії чи бездіяльність під час досудового розслідування здійснюється за обов'язкової участі особи, яка подала скаргу, чи її захисника, представника й слідчого чи прокурора, рішення, дії чи бездіяльність яких оскаржуються. Відсутність слідчого чи прокурора не є перешкодою для розгляду скарги.

Якщо ваші права все ж порушено й прокурором і слідчим допущено бездіяльність, а слідчий суддя виніс ухвалу, яка не відповідає змісту вимог скарги, слід пам'ятати, що, відповідно до ст. 55 Конституції України, права і свободи людини й громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Отже, виходом із цієї ситуації на першому етапі може стати подання апеляційної скарги на рішення слідчого судді безпосередньо на основі Конституції України.

Конституційний Суд України у рішенні від 23.05.2001 р. № 6-рп/2001 постановив, що право на судовий захист належить до основних, невідчужуваних прав і свобод людини й громадянина та, відповідно до ч. 2 ст. 64 Конституції України, не може бути обмежене навіть в умовах воєнного або надзвичайного стану (абзац 4 п. 3 мотивувальної частини); недосконалість же інституту судового контролю за досудовим слідством не може бути перепорою для оскарження актів, дій чи бездіяльності посадових осіб органів державної влади (абзац 6 п. 4.2 мотивувальної частини).

На підставі ст. 124 Конституції України юрисдикцію судів поширено на всі правовідносини, що виникають у державі, тому судам підвідомчі всі спори про захист прав і свобод громадян.

Відповідно до ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», суди застосовують при розгляді справ Конвенцію про захист прав людини й основоположних свобод² і практику суду як джерело права. Стаття 13 Конвенції встановлює, що кожен, чий права і свободи, визнані в цій Конвенції, були порушені, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження. Враховуючи вищевикладене, ч. 3 ст. 307 КПК України фактично встановлює обмеження прав людини на такий захист.

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про судоустрій та статус суддів», завданням суду є здійснення правосуддя на засадах верховенства права, забезпечення кожному права на справедливий суд і повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

² Конвенцію Ради Європи від 04.11.1950 р. ратифіковано законом України № 475/97-ВР від 17.07.1997 р.

Більше того, у ч. 6 ст. 9 КПК України закріплено: «У випадках, коли положення цього Кодексу не регулюють або неоднозначно регулюють питання кримінального провадження, застосовуються загальні засади кримінального провадження, визначені ч. 1 ст. 7 цього Кодексу», серед яких – верховенство права.

Закінчуючи, нагадаємо, що Конституція України, відповідно до ст. 8, має найвищу юридичну силу, її норми є нормами прямої дії, а звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини й громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

Список правових та нормативних документів

1. Про захист прав людини й основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 р. // Офіц. вісн. України. – 1998. – № 13/2006. – № 32. – Ст. 270.

2. Конституція України // Відом. Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

3. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV // Відом. Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 1114.

3. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР // Відом. Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – Ст. 256.

4. Про затвердження Інструкції про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах прокуратури України заяв, повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення : Наказ Генерального прокурора України від 03.12.2012 р. № 125 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI // Відом. Верховної Ради України. – 2013. – № 9–13. – Ст. 88.

6. Про прокуратуру : Закон України від 05.11.1991 р. № 1789-XII // Відом. Верховної Ради України. – 1991. – № 53. – Ст. 793.

7. Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування : лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 09.11.2012 р. № 1640/0/4-12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

8. Положення про порядок ведення Реєстру досудових розслідувань : Наказ Генерального прокурора від 17.08.2012 р. № 69 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/GP12027.html. – Назва з екрана.

Л. Присяжна, наук. співроб. НЮБ НБУВ

Сучасний стан туристичної галузі в Україні

Туризм у багатьох країнах світу є пріоритетним напрямом розвитку національної економіки й культури. За оцінками Всесвітньої туристичної організації, наразі туризм посідає перше місце у світі серед галузей сві-

тового господарського комплексу за обсягом експорту товарів і послуг. У понад 40 державах туризм є головним джерелом наповнення бюджету, а ще у 70 – однією з трьох основних статей (рис. 1).

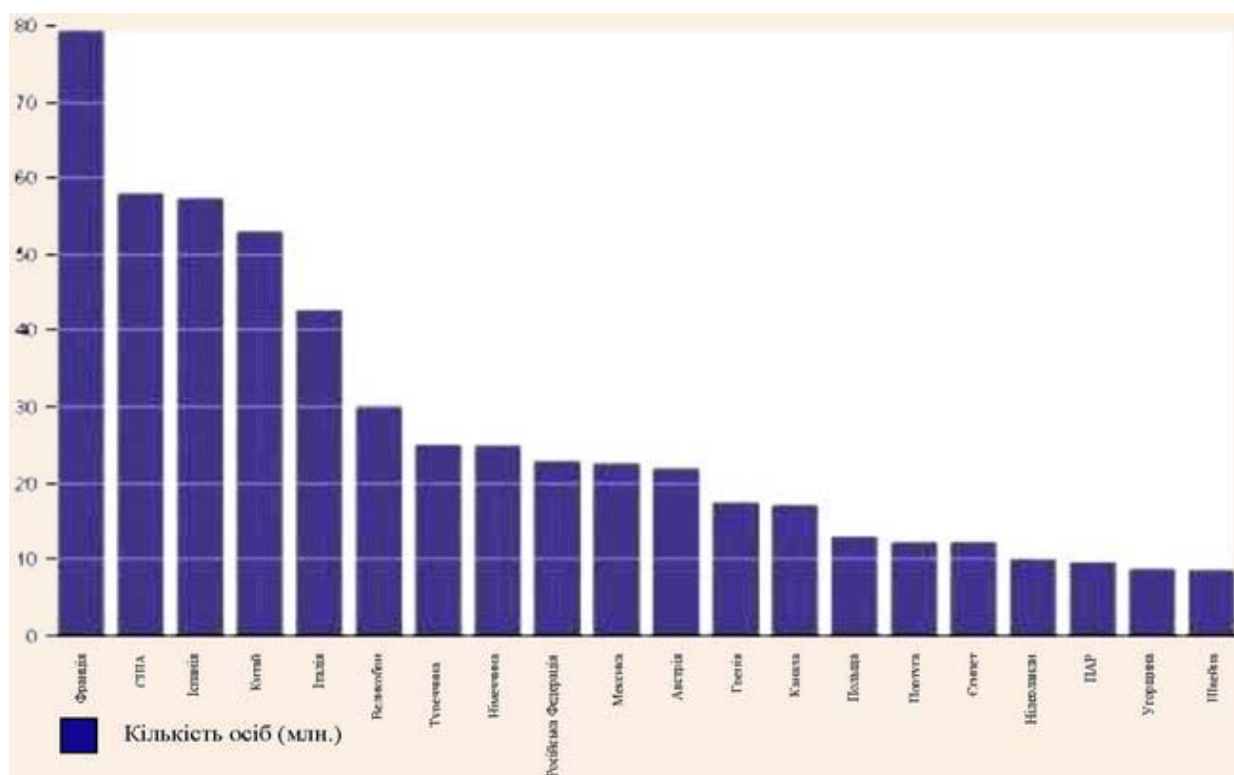

Рис. 1. Структура туристичних прибутків у 2009 р.
Джерело: http://tourlib.net/statti_ukr/kryhoveckyj.htm

Туристична галузь виступає істотним «донором» валютних доходів держави, створює нові робочі місця тощо. Наприклад, у 80-ті роки минулого століття в громадян Китаю практично не було права й можливості подорожувати країною і за кордон. Але за останні 30 років туризм у Китаї

зробив стрімкий стрибок. Він став повноцінною галуззю економіки країни, а обсяги внутрішнього туризму вважаються найбільшими у світі. Нині в країні налічується близько 25 тис. турагентств, понад 20 тис. офіційних туристичних визначних пам'яток. У туризмі зайнято понад 13,5 млн осіб.

В Україні, за повідомленням прес-служби Мінекономторгівлі з посиланням на Держстат, у 2012 р. дохід суб'єктів туристичної галузі становив 6,991 млрд грн, що на 41,6 % перевищує показники попереднього року. Крім того, згідно з повідомленням, мережа суб'єктів туристичної діяльності (юридичні особи та фізичні особи-підприємці) у 2012 р. збільшилася на 11,6 % – до 5,347 тис. од., 74,2 % з яких – це турагенти.

Туроператори становили 32,2 % від загальної кількості юридичних осіб, які надають туристичні послуги. При цьому сумарний дохід туроператорів за підсумками минулого року становив 6,041 млрд грн, або 86,4 % загального обсягу прибутку туристичної галузі країни, ідеться в повідомленні.

Кількість українців, яких обслужили суб'єкти туристичної діяльності, збільшилася порівняно з 2011 р. в 1,4 раза, іноземців – на 15,2 %, що становило відповідно 2,8 млн і 270 тис. осіб. Переважна більшість туристів (93,4 %) віддає перевагу приватним туристичним подорожам.

За словами віце-прем'єр-міністра України О. Вілкула, «туризм в Україні поступово стає галуззю, що впливає на економіку країни. Ми маємо підтримати позитивний тренд його розвитку. Це стосується і створення необхідної інфраструктури, і якісного промо за кордоном, і проведення загальноєвропейських і світових спортивних заходів. ...Враховуючи унікальні можливості України, туризм може стати однією з точок росту» (рис. 2).

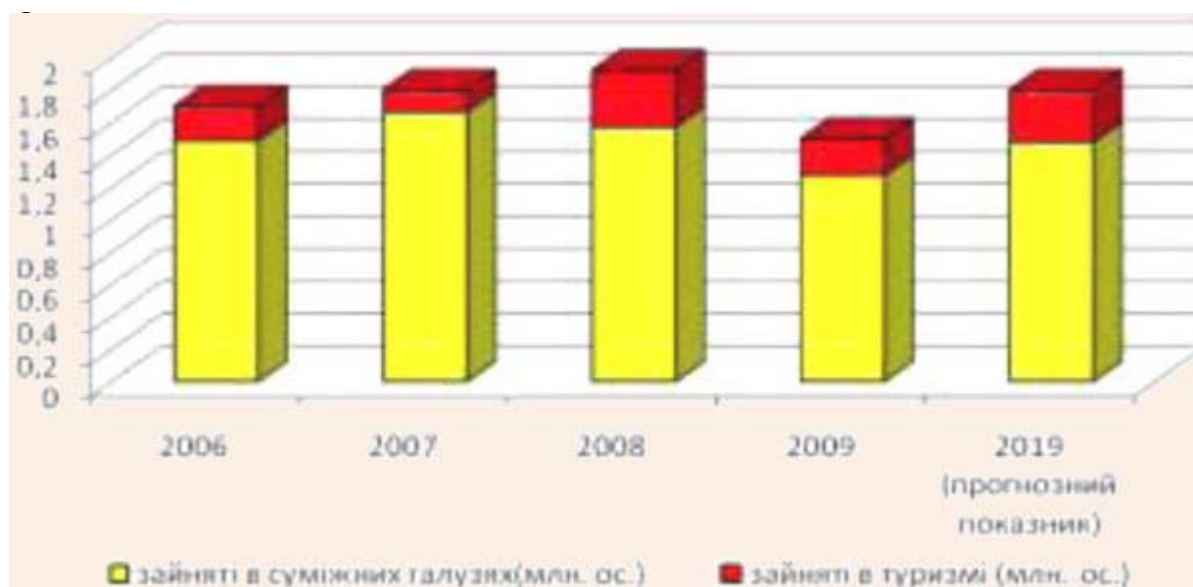

Рис. 2. Зайнятість у туризмі в Україні

Джерело: http://tourlib.net/statti_ukr/kryhoveckyj.htm

Наразі в Україні триває обговорення законопроекту «Про внесення змін до законів України «Про туризм» і «Про страхування» щодо удосконалення положень з урахуванням досвіду регулювання ринку туристичних послуг у державах-членах Європейського Союзу». Законопроект розроблено Державним агентством України з туризму та курортів на виконання п. 183.2 Національного плану дій щодо впровадження Програми економічних реформ «Заможне суспільство,

конкурентоздатна економіка, ефективна держава», затвердженого Указом Президента України від 12.03.2013 р. № 128, з урахуванням досвіду регулювання туристичного ринку в країнах Європейського Союзу.

Законопроект уже здійняв хвилю обурень серед представників малого й середнього туристичного бізнесу.

12 жовтня в межах II Київського міжнародного туристичного форуму, що відбувався в Києві за підтримки віце-прем'єр-

міністра О. Вілкула і Всесвітньої туристичної організації (ЮНВТО), відбулося обговорення законопроекту «Про внесення змін до законів України “Про туризм” і “Про страхування” щодо удосконалення положень з урахуванням досвіду регулювання ринку туристичних послуг у державах – членах Європейського Союзу», підготовленого Держтуризмкурортів. У роботі цього заходу взяли участь і виступили представники Туристичної асоціації України (Н. Опанасюк, С. Романюк, Н. Соболева, Л. Мещерських), а також керівники туристичних підприємств Києва й регіонів України, ЗМІ. Учасники заходу висловили позицію щодо необхідності доопрацювання запропонованого Держтуризмкурортів проекту закону. Зокрема, це:

1. Запровадити адекватний і справедливий розмір фінансових гарантій відповідальності туристичних операторів перед туристами (наприклад, встановити розмір фінансових гарантій від обсягу наданих послуг).

2. Вилучити пропозицію щодо запровадження на законодавчому рівні регулювання взаєморозрахунків між туроператором і турагентом.

3. Запровадити державне стимулювання розвитку вітчизняного туризму, насамперед пріоритетних для держави в'їзного і внутрішнього.

4. Ряд інших.

Адже, за словами директора туристичної агенції VIP-travel Р. Флінта, зміни передбачають такі нововведення, що можуть призвести до знищення багатьох фірм малого й середнього туристичного бізнесу. «Основне те, що пропонується ввести ліцензії, які обходитимуться турагентам по 180–200 тис. на рік, і банківську гарантію мінімальним розміром 500 тис. євро. Звідки взялися такі суми й хто їх обґрунтував, не відомо. Звичайно, в Україні є асоціація лідерів турбізнесу – монополісти, які працюють на іноземному капіталі, турецькому, російському, німецькому, і вони можуть собі дозволити заплатити такі гроші. Для нас це не посилено».

Дійсно, впровадження розміру мінімальної банківської гарантії в розмірі 500 тис. євро

для турагента призвело б до монополізації туристичного ринку великими туроператорами, до нездорової конкуренції або до її відсутності як такої, збільшення вартості продукту тощо. Для порівняння: у Німеччині ліцензія коштує 6 тис. євро, у Польщі – 7 тис. злотих і по 500 злотих поляки платять щороку. Водночас у Грузії, яка також прагне до європейської спільноти, туроператорська діяльність безкоштовна.

Утім, Держтуризмкурорт, врахувавши понад 100 зауважень до законопроекту від учасників ринку туристичних послуг, більшість з яких виступило проти введення обов'язкового страхування своєї відповідальності, вилучило цю вимогу з останньої редакції законопроекту. У свою чергу фахівці-страховики вважають, що треба було не скасовувати розмір обов'язкового страхування відповідальності туроператорів і турагентів, а знизити його з 500 тис. до 20 тис. євро. Думку страховиків поділяють і в Асоціації лідерів турбізнесу України. За даними асоціації, банківські гарантії не ефективні. Крім того, туроператори побоюються, що страховики не зможуть виконувати своїх зобов'язань, так як обсяг відповідальності страховиків становив би 1 млрд євро (на сьогодні у сфері виїзного туризму працює близько 2 тис. операторів). Тому їхню відповідальність вирішили прописати детальніше в окремому законопроекті про захист прав туристів, роботу над яким Держтуризмкурорт розпочинає наприкінці листопада.

Водночас, на думку почесного працівника туризму України, директора туроператора «Оксамит-КЛ» Л. Корольок, актуальнішим нововведенням було б запровадження страхового полісу на ризик туру, який гарантував би, наприклад, на випадок банкрутства авіакомпанії вивезення туристів додому.

Одним з питань, що турбує суб'єкти туристичної галузі, є питання зміни відповідальності турагента. На їхню думку, введення відповідальності турагента перед туроператором ставить туроператора й турагента в нерівні умови, що, у свою чергу, порушує один з основних принципів підприємницької діяльності – рівноправність сторін.

Турагенти є посередниками між туроператором (виробником і власником туристичного продукту) і туристом (кінцевим споживачем цього продукту). Вони мають нести відповідальність перед туристом за кошти, які він прийняв від туриста й оплатив послуги туроператору.

Але не працює система відповідальності збанкрутілих або недобросовісних туроператорів у частині відповідальності за банківською гарантією туроператорів перед туристом. І, як показує судова практика, усі претензії туристів щодо невиконаних зобов'язань туроператорами спрямовані до турагента. Введення відповідальності турагента перед туроператором, на думку учасників туристичного ринку, є нічим іншим, як спробою витіснення з ринку турагентів, монополізації туристичного ринку окремими туроператорами.

Ще однією новацією законопроекту про внесення змін до законів про туризм і страхування стало введення обов'язкового медичного страхування туристів і їх страхування від нещасних випадків. У наш час медичне страхування туристів в Україні не є обов'язковим. Однак більшість країн вимагають його наявність, і саме по собі введення обов'язковості такого страхування виглядає логічним і таким, що відповідає інтересам насамперед туриста. Згідно з проектом закону для туристів, які виїжджають в іншу країну, мінімальний розмір страхової суми за договорами обов'язкового медичного страхування становитиме не менше 30 тис. євро, а за договорами обов'язкового страхування від нещасного випадку – не менше 3 тис. євро на одну особу.

Слід також зазначити, що проектом закону передбачається вдосконалити державне регулювання сфери туризму шляхом запровадження обліку суб'єктів туристичної діяльності. Державний реєстр суб'єктів туристичної діяльності планується як автоматизована база даних, формування якої передбачає накопичення, оброблення, систематизацію, зберігання, захист і використання відомостей про суб'єкти туристичної діяльності. Відомості про суб'єкти туристичної діяльності

вноситимуться до Державного реєстру суб'єктів туристичної діяльності безкоштовно, на підставі декларацій, що подаються такими суб'єктами в установленому Кабінетом Міністрів України порядку.

Формування і ведення Державного реєстру суб'єктів туристичної діяльності буде покладено на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері туризму та курортів. Проте, на думку фахівців, впровадження Державного реєстру суб'єктів туристичної діяльності є не що інше як повернення до посилення регуляторного впливу держави у цій сфері, що також, за задумом регулятора, нібито вдосконалив механізм захисту законних прав та інтересів споживачів туристичних послуг.

Не зважаючи на всі реалії сьогодення, хотілося б зазначити, що Україна об'єктивно має могутній туристичний потенціал, який, на жаль, використовується не дуже ефективно. Крім того, розвиток туризму в Україні особливо актуальний, оскільки саме завдяки туризму Україна може поліпшити соціально-економічну ситуацію. Тому уряд має сприяти створенню організаційно-правових та економічних засад становлення туризму як високорентабельної галузі економіки, сприяти залученню міжнародного досвіду (*Матеріал підготовлено з використанням інформації таких джерел: <http://www.epravda.com.ua/news/2013/04/16/371282>, http://tourlib.net/statti_ukr/kryhoveckyj.htm, <http://pravotoday.in.ua/ua/press-centre/news/news-9494>, <http://www.marshaller.com.ua>, <http://www.day.kiev.ua/uk/article/den-ukrayini/potribna-zustrich-zakruglim-stolom>, http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246397941&cat_id=244276429, <http://www.marshaller.com.ua/stattya-zoji-yarosh-pro-turizm-problem-u-galusi-pobilsha/27.09.2013>, <http://www.tourism.gov.ua/ua/action/regulatory>, http://www.tourismpro.com.ua/news/zvernennja_sub_ektiv_turistichnoji_galuzi_pro_vnesennja_zmin_do_zakonu_ukrajini_pro_turizm_ta_pro_strakhuvannja/2013-09-25-42, http://business-tv.com.ua/news/turizm_v_ukraini_zalishitsya_bez_obov_yazkovogo_strahuvannya-104.html).*

М. Дем'яненко, бібліотекар I кат. НЮБ НБУВ

Регулювання мирних зборів в Україні

Як відомо, в Україні на сьогодні не існує єдиного закону, який би регламентував питання мирних зборів, але спроби прийняти такий закон проводилися неодноразово. Перші такі намагання з'явилися одразу після прийняття Конституції України в 1996 р. і продовжуються дотепер. Це, насамперед, пов'язано з введенням норми, закріпленої в ст. 39 Основного закону, у якій сказано, що «громадяни мають право збиратися мирно, без зброї та проводити збори, мітинги, походи та демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування. Обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку – з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей». Ця прогресивна норма відповідає всім стандартам міжнародного права з цього питання, але законодавство для реалізації права на мирні зібрання на даний момент в Україні відсутнє, відтак фактично продовжують використовуватися положення Указу Президії Верховної Ради СРСР «Про порядок організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій в СРСР». На підставі цього Указу деякі органи місцевого самоврядування (зокрема, у Києві, Харкові, Сімферополі, Запоріжжі та інших містах) ухвалюють Положення, за якими організатори мітингів зобов'язані повідомляти місцеві органи влади про свій захід не пізніше ніж за 10 днів, хоча ця норма є предметом законодавчого регулювання.

Таким чином, маємо ситуацію, коли місцеві органи влади часто приймають власні правові акти, які не є законами, і тим самим грубо порушують свободу мирних зібрань. У зв'язку з цим ситуація зі свободою мирних зібрань останнім часом стрімко погіршується, збільшується кількість судових заборон. Причому вони можуть поширюватися не на одну

подію, а одразу на декілька і на тривалий час, територію та необмежене коло організаторів зібрань. А правоохоронні органи часто незаконно забороняють проведення заходів, безпідставно затримують їх організаторів і учасників, обмежують маршрути зібрань, закривають доступ людей до місць проведення зібрань чи не захищають мітингувальників від нападів. У зв'язку з цим виникає необхідність якнайшвидшого прийняття закону, який би регламентував порядок організації та проведення масових заходів в Україні та визначав чіткий механізм реалізації цього права громадянами й питання відповідальності за порушення громадського порядку та інші протиправні діяння при проведенні мирних зібрань.

За часи незалежності України на розгляд Верховної Ради було подано чимало законопроектів, щодо регулювання мирних зборів, але через певні обставини жоден з поданих документів так і не став законом. Останніми на розгляд парламенту було подано № 2508а від 04.07.2013 р., авторами законодавчої ініціативи виступили народні депутати України А. Шевченко, Ю. Мірошніченко, Г. Немиря, С. Тігіпко, І. Гайдош, М. Джемільєв, В. Самойленко, І. Луценко, та альтернативний проект закону про свободу мирних зібрань № 2508а-1 від 17.07.2013 – авторства опозиційних народних депутатів від партії УДАР В. Куренного, М. Іонової, Р. Павленка, Р. Чернеги.

Спробуємо проаналізувати ці два законопроекти. Для справедливості слід зауважити, що під документом № 2508а підписалися депутати, як від влади, так і від опозиції. А сам законопроект № 2508а, за словами авторів, був узгоджений і представниками влади (Адміністрація Президента, Мін'юст, МВС), і представниками громадянських організацій, за наполяганням яких до документа були включені положення, що гарантують право на контрзібрання, передбачають заборону на проведення зборів

виключно через суд і т. ін. До розробки залучалися експерти Міжнародного фонду «Відродження», Харківської правозахисної групи, УНЦПД, Центру політико-правових реформ. У свою чергу в розробці законопроекту № 2508а-1 брали участь громадські організації, найавторитетнішою з яких є «Всеукраїнська ініціатива “За мирний протест!”», яка об’єднала навколо себе суспільних активістів і коаліцію зі 130 правозахисних та інших громадських організацій, а також профспілок, які багато років поспіль займаються проблематикою мирних зібрань чи користуються правом на протест, а також представники громадськості, у тому числі й ті, що висловлювали активне незадоволення низкою норм законопроекту № 2508а. Також критику багатьох громадських організацій викликало те, що законопроект № 2508а зберігав структуру й чимало норм старого законопроекту № 2450, який був розкритикований Європейською комісією за демократію через право (Венеціанською комісією).

Як наслідок маємо ситуацію, коли запропоновані законопроекти по-різному сприймаються в колі експертів, правозахисників і громадських активістів. Частина з них підтримує законопроект № 2508а, а решта – наполягають на альтернативному законопроекті.

У чому ж різниця між цими законопроектами та чому вони викликають такі суперечності, можна дізнатися, проаналізувавши їх за основними, принциповими положеннями.

Обидва законопроекти визначають мирне зібрання як публічний захід, що проводиться в публічному місці мирно, без зброї у формі зборів, мітингу, демонстрації, пікетування, походу або в будь-якому поєднанні цих форм чи інших не заборонених законом формах для вираження особистої, громадянської або політичної позиції з будь-яких питань. Також вводиться поняття спонтанного мирного зібрання – мирного зібрання, яке є засобом невідкладного реагування суспільства або групи людей на певну подію чи інформацію та про який не було повідомлено в строк, встановлений цим Законом.

У законопроектах закріплено, що організатором мирного зібрання не можуть бути державні органи, органи влади АР Крим, органи місцевого самоврядування. Встановлено, що організатором може бути фізична особа, яка є громадянином України, іноземцем або особою без громадянства, юридична особа, професійний союз, політична партія, релігійна організація, а також громадське об’єднання незалежно від наявності в нього статусу юридичної особи. При цьому законопроект № 2508а надає право виступити організатором фізособі, яка не досягла 16 років або є недієздатною, за умови якщо хоча б одним з організаторів є фізособа, яка має повну цивільну дієздатність, юрособа або громадське об’єднання. А «ударівці» передбачили, що юрособа, профспілки, політична партія, релігійна організація, а також громадське об’єднання можуть бути організатором мирного зібрання незалежно від того, чи зазначено це право в їх статуті.

Законопроект № 2508а встановлює, що організатор мирного зібрання повинен письмово повідомити про намір проведення відповідний орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування не пізніше ніж за 48 годин до його початку.

Автори альтернативного документа вважають, що строки подання такого повідомлення повинні залежати від території, на якій планується проведення мирного зібрання. Так, ст. 18 законопроекту № 2508а-1 встановлює, що повідомлення про проведення мирного зібрання на території одного населеного пункту або одного району подається не менш ніж за шість годин до початку мирного зібрання, а у випадку, коли орієнтовна кількість учасників становитиме понад 1000 осіб – не менш ніж за 24 години до початку мирного зібрання.

Повідомлення про проведення мирного зібрання на території більше ніж одного району області, Автономної Республіки Крим подається не менш ніж за 24 години до початку мирного зібрання.

У разі якщо мирне зібрання планується провести за маршрутом, що пролягає територією кількох сіл, селищ, міст, областей, міст Києва

та Севастополя, Автономної Республіки Крим, повідомлення про його проведення подається відповідно до кожної обласної державної адміністрації, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Ради міністрів Автономної Республіки Крим згідно не менш ніж за 24 години до початку проведення мирного зібрання на відповідній території.

Обидва законопроекти встановлюють, що організатор (у разі його наявності) або учасник спонтанного мирного зібрання в довільній формі та будь-яким способом повинен повідомити орган внутрішніх справ або відповідний орган місцевого самоврядування про дату, час, місце, мету проведення спонтанного мирного зібрання, а також про заходи, які необхідно вжити для забезпечення проведення спонтанного мирного зібрання. Таке повідомлення може бути зроблено до початку мирного зібрання під час його проведення представникові ОВС в усній формі. При цьому в альтернативному законопроекті № 2508а-1 передбачено, що в цьому випадку представник ОВС, який отримав таке повідомлення, повинен видати письмове підтвердження особі, що повідомила йому про проведення мирного зібрання.

Обмеження щодо реалізації права на свободу мирних зібрань за обома документами можуть бути встановлені виключно судом. Законопроект № 2508а-1 передбачає такі підстави для обмежень:

1) зібрання має метою ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом;

2) необхідність захисту державного суверенітету та територіальної цілісності України від незаконних посягань;

3) указана в повідомленні про мирне зібрання мета містить пропаганду війни, насильства, порушення основоположних прав та свобод людини;

4) установлення на відповідній території тимчасового обмеження щодо проведення мирних зібрань указом Президента України про введення надзвичайного стану або воєнного стану, затвердженим Верховною Радою України відповідно до Конституції України та законів України «Про правовий режим надзвичайного стану», «Про правовий режим воєнного стану»;

5) установлення рішенням Кабінету Міністрів України на відповідній території карантину для запобігання поширенню особливо небезпечних інфекційних хвороб відповідно до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», якщо таке рішення передбачає можливість встановлення судом обмежень щодо реалізації права на свободу мирних зібрань з метою захисту населення від епідемії (спалаху) особливо небезпечної інфекційної хвороби.

У законопроекті № 2508а перелік дещо ширший. До перелічених підстав додані ще дві:

6) запобігання реальній небезпеці застосування з боку організаторів та учасників зібрання фізичної сили, зброї та інших небезпечних засобів для заподіяння шкоди життю, здоров'ю або майну інших осіб;

7) зібрання має на меті порушення основоположних прав та свобод людини.

Також законопроект № 2508а встановлює, що не можуть бути підставою для обмеження свободи мирних зібрань:

– кількість учасників мирного зібрання;
– проведення одночасних мирних зібрань, у тому числі контрзібрань;

– проведення одночасно з мирним зібранням інших масових чи охоронюваних заходів, у тому числі святкувань, концертів, візитів посадових осіб;

– неподання або несвоєчасне подання повідомлення про проведення мирного зібрання.

В альтернативному законопроекті «ударівці» передбачили значно більше обставин, які не можуть служити причинами обмеження свободи мирних зібрань, зокрема:

– відсутність організатора або організаторів мирного зібрання у разі спонтанного мирного зібрання;

– відсутність на місці проведення мирного зібрання організатора та уповноважених організатором осіб;

– перекриття учасниками мирного зібрання вулиць і доріг, здійснене протягом нетривалого часу;

– обговорення під час мирного зібрання питань відставки будь-яких посадових осіб, зміни

законним способом влади, конституційного порядку, адміністративного устрою чи території України, заклики до проведення всеукраїнського або місцевих референдумів, дострокових виборів будь-якого державного органу чи органу місцевого самоврядування або до бойкоту референдумів чи виборів;

– неспроможність органів внутрішніх справ забезпечити охорону громадського порядку під час проведення мирного зібрання.

Головною особливістю альтернативного законопроекту № 2508а-1 є зменшення терміну подачі заявки на проведення мирного зібрання: мінімальний термін повідомлення – за шість годин до початку, а максимальний термін – 24 години. На відміну від цього, законопроект № 2508а закріплює обов'язок повідомляти владу про мирні зібрання за 48 годин до їх початку. Щодо даної норми логічно було б врахувати позицію МВС, якому необхідно певний час для зосередження сил направлених на підтримку громадського порядку, у місцях, де потенційно можуть виникнути правопорушення, а враховуючи реалії сьогодення, сутички між учасниками масових заходів для України не є поодинокими виключеннями. Зважаючи на це, законопроект № 2508а має перевагу, оскільки його автори заявляють про узгодженість із МВС. При цьому обидва законопроекти, з деякими особливостями, передбачають право на проведення спонтанних мирних зібрань, як засіб невідкладного реагування суспільства на певні події.

Слід зазначити, що зауваження до законопроекту № 2508а нещодавно висловив Ю. Носвий – член Політичної ради ВО «Свобода», політолог. Він зазначив, що «по суті пропозицій, поданих у тексті авторами, прийняттого нічого немає, тим більше для тих, хто хоч одну акцію проводив і захищав від міліції саму можливість проведення заходу. А саме прийняття документа:

– різко збільшить кількість неправосудних судових заборон мирних зібрань, бо узаконить обов'язок повідомляти владу про протести не пізніше як за 48 годин до їх початку;

– ліквідує спонтанні протести, бо «спонтанність» зібрань неможливо буде довести ні міліції, ні судовому виконавцю, ні судді;

– призведе до масових випадків кримінального та адміністративного переслідування учасників протестів через «умисне невиконання рішення суду» чи «злісну непокору законному розпорядженню або вимозі працівника міліції»;

– дасть змогу судам обмежувати право на мирні зібрання в будь-який час до і після початку зібрань;

– дасть можливість судам забороняти в суді зібрання, про які владу не було повідомлено, або не було повідомлено за 48 годин до початку;

– дасть можливість місцевій владі ухвалювати нові антиконституційні «фільчині грамоти», покликані в неконституційний спосіб обмежити свободу мирних зібрань – тепер відповідно до спеціального закону про зібрання.

Для чого нам те, що звужує можливості дій у переддень виборів 2015 р.?» – підсумовує політолог.

Правозахисник В. Чемерис, голова Інституту «Республіка», також поділяє думку Ю. Носового, відзначаючи, що «ухвалення законопроекту загрожує різким збільшенням кількості неправосудних судових заборон мирних зібрань, та масових випадків кримінального та адміністративного переслідування учасників зібрань через “умисне невиконання рішення суду” чи “злісну непокору законному розпорядженню або вимозі працівника міліції”, що передбачає такі репресивні санкції, як багатотисячний штраф, адміністративний арешт і позбавлення волі. Законопроект № 2508а, у разі його ухвалення, дасть змогу підконтрольним судам за 48 годин забороняти будь-які “неугодні” владі мирні зібрання в будь-який час до початку зібрань. А “спонтанність” зібрань, згідно з текстом проекту, неможливо буде довести ні міліції, ні судовому виконавцю, ні судді. Проект також передбачає можливість забороняти в суді зібрання, про які владу не було повідомлено». В. Чемерис також наголосив, що громадські організації та профспілки збираються протестувати проти ухвалення цього законопроекту.

Тоді як законопроект «ударівців» базується на положеннях проекту документа щодо мирних

зібрань, який отримав у 2011 р. позитивний висновок Венеціанської комісії, він передбачає істотно збільшити свободу мирних зібрань у порівнянні з усіма раніше розробленими проектами документів. Крім того, документ звужує можливості для судових заборон мирних зібрань. Зокрема, суддя не зможе заборонити мітинг на основі своїх припущень, що мирне зібрання може бути використане нібито для пропаганди «міжнаціональної, релігійної та іншої ворожнечі», а також «пропаганди війни, насильства, порушення основоположних прав і свобод», якщо така мета не вказана в поданому до органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування повідомленні. Не можна також буде забороняти мирні зібрання через звичні зимові епідемії грипу чи гострих респіраторних захворювань.

Проект закону встановлює обмеження лише на використання зброї під час зібрань, як це визначено Конституцією України. Проект документа прямо визначає можливість для мирних зібрань мати кількох організаторів, а також встановлює суворішу відповідальність міліції за бездіяльність чи протиправні дії під час мирних акцій.

Предбачено, що працівники міліції зобов'язані представлятися та пред'являти службове посвідчення на вимогу громадянина, а не лише у випадках, коли правоохоронець звертається до громадянина. Також вони повинні мати на формі жетон. Пропонується зобов'язати правоохоронців видаляти провокаторів з мітингу в разі, якщо з таким проханням до них звернулися організатори заходу. А органи, які реєструють повідомлення про мирне зібрання, мають робити таку реєстрацію впродовж усього робочого часу, а не лише у визначені дні й години.

У свою чергу парламентський Комітет з прав людини підтримав законопроект № 2508-а «Про свободу мирних зібрань», розроблений представниками влади та опозиційними парламентаріями, повідомив народний депутат А. Шевченко (фракція «Батьківщина»). «В умовах згорання громадянських прав і свобод ми віримо, що наш законопроект дасть можливість зберегти право на мирний

протест», – зазначив А. Шевченко. Комітет також розглянув альтернативний законопроект, розроблений фракцією УДАР, проте проект закону № 2508-а підтримали, як більш узгоджений між представниками різних фракцій, відомств і громадських активістів.

«Ухвалення закону про мирні зібрання – на контролі в Раді Європи, – нагадав голова Постійної делегації ВР України в ПАРЄ, депутат від Партії регіонів І. Попеску. – Я підтримую 2508-а, оскільки під ним є підписи представників і коаліції, і опозиції. Він має шанси отримати найбільше голосів у сесійній залі».

«Цей закон має захистити громадянина від свавілля репресивної держави, – говорить М. Лациба з Українського незалежного центру політичних досліджень. – Він має змусити суддів, міліцію, місцевих чиновників працювати в інтересах громади. Партнерство громадських організацій “За свободу мирних зібрань” буде пильно стежити за долею цього законопроекту. Ми віримо, що зможемо вийти на якісний європейський закон».

Чи не єдиними хто підтримав одночасно обидва законопроекти стали представники релігійних організацій, оскільки і перший, і другий документи мають тотожні поправки до ч. 5 ст. 21 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації», яку пропонується викласти в такій редакції: «В інших випадках публічні богослужіння, релігійні обряди, церемонії, процесії та інші мирні зібрання релігійних організацій проводяться в загальному порядку, визначеному законодавством про свободу мирних зібрань».

Віруючі та релігійні організації не будуть обмежені 10 днями для повідомлення про заплановані ними мирні зібрання. Також вилучається норма, що суперечить ст. 39 Конституції України, про необхідність щоразу отримувати дозволи для таких зібрань від місцевої влади.

Крім того, обидва законопроекти в ст. 2 визначають, що сфера дії Закону України «Про свободу мирних зібрань» «не поширюється на суспільні відносини, пов'язані з організацією і проведенням ...богослужінь, релігійних

обрядів, церемоній та процесій у випадках, передбачених Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації»». Тобто новий Закон стосуватиметься лише публічних мирних зібрань, ким би вони не проводились.

Таким чином, запропоновані законодавчі зміни усунуть дискримінацію віруючих і релігійних організацій, яка на сьогодні існує порівняно з іншими фізичними та юридичними особами. Нагадаємо, саме на таких змінах з 2009 р. наголошував Інститут релігійної свободи на комітетських слуханнях у Верховній Раді та під час законотворчого процесу.

Підбиваючи підсумок, зауважимо, що питання про необхідність прийняття Закону щодо регулювання мирних заходів в Україні не викликає сумнівів, а на розгляді парламенту перебувають два законопроекти № 2508а «Про свободу мирних зібрань» і однойменний альтернативний документ № 2508а-1. Перший проект був розроблений депутатами трьох партій, у тому числі й опозиційної «Батьківщини», а також за участі ряду громадських організацій, другий же розроблявся депутатами однієї партії УДАР, але дістав підтримку «Свободи» і ряду громадських організацій, серед яких – ВГО «Інститут Республіка» та Всеукраїнська ініціатива «За мирний протест!». Останні не просто підтримують проект «ударівців», а й нещадно критикують документ № 2508а. Але зазначимо

що, в окремих випадках, зауваження стосуються не так положень законопроекту, як недосконалості судової та правоохоронної систем.

Отже, як вихід із цієї ситуації може бути прийняття за основу одного з вищезгаданих законопроектів і досягнення компромісу їхніми авторами в принципових питаннях, можливо з врахуванням досвіду демократично розвинутих країн. Тільки за таких умов може з'явитися прогресивний, якісний закон, який захищатиме конституційне право громадян на свободу мирних зібрань і при цьому надаватиме можливість владі забезпечити необхідні умови для їх проведення (*Матеріал підготовлено з використанням інформації таких джерел: <http://klichko.org/ua/news/news/deputati-vid-udaru-zareyestruvali-alternativniy-zakonoproekt-shchodo-mirnih-zibran>; <http://www.zakon-i-normativ.info/index.php/component/jalendar/?view=articles&year=2013&month=7&day=29&start=20>; <http://gazeta.ua/ru/blog/39554/zakonoproekt-2508a-povnistyune-prijnyatnij>; <http://sprotiv.org/2013/10/10/zakonoproekt-2508a-pogirshit-situaciyu-z-mirnim-zibranniyami-v-ukraini/#.UnjWxJZFBEG>; <http://www.zmina.org.ua/2013/10/2508/>; <http://zn.ua/POLITICS/parlamentskiy-komitet-odobril-zakonoproekt-razreshayuschiy-spontannye-mitingi-130638.html>; <http://khpg.org/index.php?id=1372940983>; <http://www.civicua.org/news/view.html?q=2086496>).*

ПРАВО: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Л. Рудицька, бібліограф I кат. НЮБ НБУВ

Законодавчі аспекти управління багатоквартирними будинками в Україні

Як впливає з Державної програми реформування ЖКГ, закріпленої Законом України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009–2014 роки», № 1869-15, реформування має бути завершено з досягненням ефективності та надійності функціонування галузі, забезпечення сталого розвитку для задоволення потреб населення і господарського комплексу в житлово-комунальних

послугах вже у наступному – 2014 р.

Наголосимо, що реформування ЖКГ є однією з найактуальніших проблем, оскільки стосується інтересів як населення, так і всього народного господарства України.

Формування нових організаційно-правових форм, зміна економічних відносин, перетворення законодавчої та нормативної бази, технічне переоснащення та модернізація в житлово-комунальному господарстві

України, забезпечення стабільного розвитку для задоволення потреб населення в житлово-комунальних послугах, відповідно до встановлених нормативів і національних стандартів, є найбільш важливими питаннями сьогодення.

Актуальними напрямками реалізації реформ житлово-комунального сектора є вдосконалення системи управління та створення конкурентного середовища на ринку житлово-комунальних послуг.

4 жовтня 2013 р. у Міністерстві регіонального розвитку, будівництва і житлово-комунального господарства України відбулося обговорення проекту закону України «Про управління багатоквартирним будинком». Документ розроблений Департаментом стратегії реформування і розвитку ЖКГ Мінрегіону відповідно до Національного плану дій на 2013 р. щодо «Реформ житлово-комунального господарства».

Цей законопроект регулює правові відносини, пов'язані з управлінням багатоквартирним будинком, у якому на одне чи більше житлових або нежитлових приміщень зареєстровано право власності.

Одним з його найважливіших заходів є посилення впливу жителів будинків на умови мешкання і якість обслуговування, шляхом створення ОСББ або інших форм управління багатоквартирним будинком.

Співвласники багатоквартирного будинку мають право вільно користуватися загальним майном багатоквартирного будинку; проводити реконструкції, ремонт або модернізацію загального майна; вибирати суб'єктів, які надають житлово-комунальні послуги і здійснювати контроль за якістю послуг, що надаються; передавати в оренду або користування фізичним або юридичним особам майно, що належить до загального майна багатоквартирного будинку.

У разі прийняття цього законопроекту співвласники багатоквартирних будинків в Україні отримають право самостійно приймати рішення з усіх питань життєдіяльності будинку шляхом голосування (більшістю).

Законопроект надає власникам багатоквартирних будинків механізм ухвалення

спільних рішень, включаючи рішення відносно форми управління будинком.

Вибір способу управління залежить від: кількості квартир у будинку та наскільки платоспроможні і дисципліновані жителі; наявності організацій існуючих на ринку житлово-комунальних послуг; відносин, що склалися з ресурсопостачаючими організаціями; встановлення загальнобудинкових і поквартирних приладів обліку і т. ін.

Цей законопроект передбачає три форми управління багатоквартирним будинком:

- 1) управління самостійно співвласниками багатоквартирного будинку;
- 2) управління об'єднанням співвласників багатоквартирного будинку або асоціацією об'єднань співвласників багатоквартирного будинку;
- 3) управління управителем.

Управління багатоквартирним будинком самостійно його співвласниками здійснюється згідно з Законом України «Про особливості права власності у багатоквартирному будинку».

Управління багатоквартирним будинком об'єднанням співвласників багатоквартирного будинку або асоціацією об'єднань співвласників багатоквартирного будинку здійснюється згідно з Законом України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку».

Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку або асоціація об'єднань співвласників створюється для забезпечення і захисту прав його членів та дотримання їхніх обов'язків, належного утримання та використання неподільного і загального майна, забезпечення своєчасного надходження коштів для сплати всіх платежів, передбачених законодавством та статутними документами.

ОСББ несе лише управлінські повноваження і не стає власником будинку в цілому – співвласниками будинку залишаються власники квартир та нежитлових приміщень.

Основна діяльність об'єднання полягає у здійсненні функцій, що забезпечують реалізацію прав власників приміщень на володіння та користування спільним майном, належне утримання будинку та прибудинкової території, сприяння в отриманні

житлово-комунальних та інших послуг належної якості за обґрунтованими цінами та виконання ними своїх зобов'язань.

Управління багатоквартирним будинком управителем здійснюється згідно з Законом України «Про управління багатоквартирним будинком» та Законом України «Про житлово-комунальні послуги».

Управитель особа, яка в інтересах власника/співвласників здійснює управління багатоквартирним будинком (комплексом багатоквартирних будинків) та його прибудинковою територією і забезпечує їх належну експлуатацію відповідно до законодавства та умов договору.

Управління багатоквартирним будинком управителем здійснюється на підставі договору про надання послуг з управління багатоквартирним будинком. Умови такого договору з управителем, обраним співвласниками багатоквартирного будинку або призначеним органом місцевого самоврядування, повинні відповідати умовам типового договору, затвердженого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної житлової політики і політики у сфері житлово-комунального господарства. Забезпечує належне утримання багатоквартирного будинку та прибудинкової території відповідно до нормативних вимог і договору.

До відносин між співвласниками багатоквартирного будинку та управителем, який від свого імені в інтересах та за рахунок співвласників багатоквартирного будинку укладає з виконавцями комунальних послуг договори про надання таких послуг, застосовуються положення Цивільного кодексу України.

Таким чином, підходи до реформування відносин власності на спільне майно багатоквартирного будинку, які пропонує Міністерстві регіонального розвитку, частково базуються на досвіді зарубіжних країн, коли поняття управління й утримання багатоквартирним будинком не розділяються, а управління охоплює собою й утримання.

Доцільно звернутися до зарубіжного досвіду щодо регулювання правового статусу організацій співвласників будинків.

Наприклад, Конституція Російської Федерації закріплює право кожного громадянина мати майно у власності, володіти, користуватися і розпоряджатися їм як особисто, так і спільно з іншими особами. Вказане конституційне положення відображене в житловому законодавстві: власники житлових і нежитлових приміщень у багатоквартирному будинку на свій розсуд і у своїх інтересах здійснюють управління багатоквартирним житловим будинком при мінімальному втручанні органів влади. У Росії відбувається поступове становлення власника, розуміння ним своєї ролі в ефективному управлінні нерухомістю.

ЖК РФ пропонує три способи управління багатоквартирним будинком: безпосереднє управління власниками приміщень у багатоквартирному будинку; управління товариством власників житла або житловим кооперативом або іншим спеціалізованим споживчим кооперативом; управління організацією, що управляє.

У США і Канаді здійснення управління і використання нерухомого майна на правах кондомініума³, передбачає створення відповідної організації співвласників: асоціації домовласників, корпорації кондомініума, товариства власників житла. Реєстрація в новому будинку такої організації завжди використовується забудовниками і агентами з продажу житла як додатковий привілей для покупців квартир, які автоматично отримують всі права члена асоціації.

Придбання членства в організації співвласників з моменту виникнення права власності на приміщення будинку є поширеною практикою і в європейських країнах. Вимоги про створення організації співвласників житла існують у законодавстві Норвегії, Данії, Німеччини, Польщі, Угорщини, Чехії.

³ Кондомініум (лат. *con* – разом і *dominium* – володіння) – спільне володіння, володіння єдиним об'єктом, найчастіше будинком, але також і іншим нерухомим майном) здійснення управління кондомініумом існує дві форми: загальні збори мешканців або створення асоціації)

З іншого боку, не можна ігнорувати існування альтернативного досвіду країн, в яких співвласники загального нерухомого майна мають можливість самостійно вибрати спосіб управління ним.

Згідно з Житловим кодексом Білорусі співвласники загального майна можуть вибрати один з таких способів управління: безпосередньо учасниками спільного домоволодіння; організацією, що управляє; уповноваженою особою; організацією забудовників або товариством власників. При цьому безпосереднє управління учасниками спільного домоволодіння допускається лише в тому випадку, якщо у власності декількох учасників спільного домоволодіння є не більше п'яти об'єктів нерухомого майна.

У Словаччині, Естонії і Латвії власники житла в багатоквартирному будинку мають право не створювати товариство як юридичну особу, а укласти на однакових для всіх власників будинку умовах загальний договір з керівником (компанією, що управляє). У такій ситуації органом, відповідальним за ухвалення рішень є загальні збори власників, а керівник лише готує свої пропозиції для розгляду і затвердження загальними зборами.

Водночас керівники вважають за краще мати як партнера юридичну особу – товариство власників і взаємодіяти з його правлінням, ніж укладати договір з усіма власниками. Часто керівники самі пропонують власникам житла створити товариства, інколи, висувають це як умову укладення договору, роз'яснюють переваги самоорганізації, сприяють в організації і реєстрації товариства.

Згідно із законодавством Польщі житлові товариства мають особливий правовий статус. Законодавець не наділяє автоматично їх правами юридичної особи. Проте житлові товариства можуть виступати суб'єктом і об'єктом правовідносин, нести відповідальність перед судом, подавати позови в судовому порядку. Товариство є зборами власників, що формують організаційну одиницю, що діє на підставі особливих положень про неї. Водночас існування товариства залежить не від волі осіб, а від наявності юридичних фактів. Дана

організація виникає на законних підставах за умови виконання положення про виділення і продаж першого приміщення. Товариство співвласників житла, таким чином, неможливо «заснувати» або «створити» без виконання цієї умови.

Особливістю правового статусу організацій співвласників будинку в зарубіжних країнах є наділ їх широкими повноваженнями у встановленні правил використання загального майна.

Приклади зарубіжного правового регулювання створення організацій співвласників будинків говорять про популярність автоматичного членства всіх власників будинку в таких об'єднаннях. Але вживання такого інструменту в Україні може стати ризиком його використання. Тому що в Україні на сьогодні ще не має достатнього досвіду функціонування ОСББ чи іншого виду об'єднань у галузі управління багатоквартирних будинків, а вирішення проблем мешканців будинків, що входять до таких об'єднань, у підсумку покладається на самих же мешканців. І, урешті-решт, питання відповідальності голів ОСББ також залишається відкритим, оскільки відомі випадки, коли керівники «прихвативши» чималі суми коштів, які мешканці складала, приміром на ремонт будинку, безслідно зникали.

Разом з тим необхідно зазначити слабкі сторони самостійного управління:

1) основним недоліком самостійного управління є те, що управлінські функції виконує не фахівець, а в кращому разі особа, підготована на курсах чи семінарах;

2) обсяг надходжень в одному окремо взятому будинку не дає змоги створити ефективну структуру управління;

3) відсутність резерву персоналу на випадок хвороби чи відпустки;

4) через недостатність коштів неможливо придбати й застосовувати сучасні машини та механізми та складність знайти підрядника для виконання ремонтних чи будівельних робіт невеликого обсягу.

Недостатність реалізації реформ житлово-комунального господарства в Україні, що

призвело до складності та слабких сторін в управлінні багатоквартирними будинками, можна навести словами экс-міністра ЖКГ О. Кучеренка: «...Сьогодні не треба очікувати, що 100 % наших власників – управлінці. Вони, на жаль, ними не стали і держава нічого не зробила, щоб зробити з них управлінців, допомогти їм юридично, фахово...

<...> головне, щоб діяльністю ОСББ переймався управлінець. Я не прихильник ЖЕКів, але вони хоч комунальні, їх можна контролювати, приміром, через мера, якого ми обрали. Якщо це буде якась приватна когорта управлінців, якщо вони поведуть нас не туди, як ми їх позбудемося? Куди нас заведуть? І яка система контролю за їх діями? А фінансові наслідки і майнові – можуть бути дуже непередбачуваними. Саме тому ці зміни треба вносити паралельно із суттєвими структурними реформами. Як вивести армію керуючих будинками на цей ринок і встановити контроль за їхніми діями, щоб ми не позбавились свого майна? Ось це головне питання...

<...> і тому ми сьогодні в глухому куті, і ніхто сьогодні не запропонував реального виходу з нього. Він є, безумовно, але це буде дуже довгий і складний шлях» (*Матеріал підготовлено з використанням інформації таких джерел: Голос Столиці (http://newsradio.com.ua/2013_07_12/Prijnattja-propozic-j-Mnreg-onu-shhodo-OSBB-dozvolit-rejderam-zahopljivati-budinki-eks-m-n-str/); Закон*

України «Про житлово-комунальні послуги» від 24.06.2004 р. № 1875-IV (<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1875-15>); Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» від 29.11.2001 р. № 2866-III (<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2866-14>); Закон України № 1869-IV 24.06.2004 р. «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009–2014 роки» (<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1869-15>); Н. Пеливанова «Автоматическое членство совладельцев многоквартирного дома: зарубежный опыт и проблемы практического применения в Украине» (<http://dc-summit.info/temy/vnutrennjaja-politika/2690-avtomaticheskoe-chlenstvo-sovladelcev-mnogokvartirnogo-doma.html>). – 2013. – 23.05; Проект закону України від 07.10.2013 р. «Про управління багатоквартирним будинком» (<http://minregion.gov.ua/discussion/proekt-zakonu-ukrayini-pro-upravlinnya-bagatokvartirnim-budinkom/>); Проект закону України «Про особливості права власності у багатоквартирному будинку» (з урахуванням зауважень) від 31.07.2013 р. (<http://minregion.gov.ua/regulatory/proekty-reguljatornyh-aktiv-dlja-obgovorennj-ta-analizu-reguljatornogo-vplyvu/doopracovaniy-proekt-zakonu-ukrayini-pro-osoblivosti-prava-vlasnosti-u-bagatokvartirnomu-budinku-z-urahuvannyam-zauvazhen/>); Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page>)).

МІЖНАРОДНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

В. Зинченко, соб. кор. НЮБ НБУВ

Ситуация в украинско-российской пограничной зоне

Российские пограничники начали устанавливать заграждения из колючей проволоки на украинско-российской границе. Подобные сооружения, в частности, появились в с. Красная Таловка Луганской области. Такую информацию в программе «Репортер» сообщил луганский телеканал «Ирта» (25.10.2013). В сообщении подчерки-

вается, что инициатива россиян не обрадовала местных жителей, которые ранее практически беспрепятственно пересекали границу. По данным телеканала, ранее Российская Федерация и Украина договорились о создании упрощенного пропускного пункта (для жителей приграничных районов) в Луганской области, однако проект так и не был реализован из-за

нехватки финансирования.

Как отмечает Центр транспортных стратегий, изменение ситуации в пограничной зоне Украины и России может быть связано напрямую с предстоящим подписанием Украиной Соглашения об ассоциации с ЕС. Украина должна будет укрепить свои восточные границы, чтобы уменьшить нелегальную эмиграцию в ЕС. Однако Россия спешит это также сделать, опасаясь обратного проникновения из Европы нелегальных мигрантов, которых западные страны будут вытеснять в Украину.

Россия дает понять в очередной раз, что отношения с Украиной будут пересматриваться в связи с тем, что руководство Украины сделало однозначный выбор в пользу Запада, а не в пользу интеграции с Таможенным союзом. Такое мнение высказал директор Украинского центра социальной аналитики Е. Филиндаш, давая оценку установке российскими пограничниками заграждения из колючей проволоки на границе РФ с Украиной. По его словам, Россия неоднократно заявляла устами представителей власти и самого В. Путина о том, что это право Украины – выбрать, в каком направлении интегрироваться. Но если направление выбрано в сторону Запада, тогда Россия оставляет за собой право относиться к Украине не как к дружественной стране, а как к стране, принадлежащей к другому геополитическому образованию. По мнению Е. Филиндаша, то, что происходит в Луганской области – это очередной сигнал о возможности пересмотра отношений с Украиной.

Комментируя ситуацию на луганской границе, начальник пресс-службы Луганского пограничного отряда В. Гордийчук заявил, что «не происходит ничего нового и необычного. Инженерное оборудование границы на наиболее незащищенных и опасных участках осуществляется как с российской, так и с украинской стороны. Мы не только колючую проволоку устанавливаем, но и вырываем рвы и т. д. Сейчас российская сторона устанавливает сетку слева от пункта пропуска, но такую же сетку справа от КП установили мы. Мы договорились с россиянами, что работы будут вестись в шахматном порядке».

С. Астахов, помощник главы Государственной пограничной службы Украины, подтвердил, что это практические мероприятия по демаркации границы. «Вообще-то это общемировая практика, когда пункты пропуска, то есть изначально определенные государствами места, по бокам закрываются какими-то инженерными сооружениями. Ничего из ряда вон выходящего здесь нет. Проволока – не показатель недоброжелательности к гражданам Украины со стороны России», – подчеркнул он.

По мнению экс-заместителя главы СБУ А. Скипальского, и Украина, и ЕС должны быть заинтересованы в том, чтобы Россия навела порядок на границе. «Абсолютное большинство нелегальных мигрантов, которые идут через Украину в Европу, поступает из России или Беларуси, поэтому нам, также, выгодно наводить порядок в охране границ. А для того чтобы наводить, государство должно финансировать», – отметил он.

Давая оценку установке российскими пограничниками заграждения на границе с Украиной, сопредседатель Харьковской правозащитной группы

Е. Захаров заявил, что согласно российскому законодательству Россия может отделять свою границу от Украины так, как захочет. «Хотя, конечно, это выглядит не очень доброжелательно и цивилизованно. В XXI ст. так не делается. Надо точно установить, по чьему решению установлена такая стена», – считает эксперт.

Если Украина так стремится в Вильнюс, то Россия будет делать такую границу, какой она есть на самом деле: будет и проволока, и столбы, и пограничные наряды. Так прокомментировал ситуацию на украинско-российской границе лидер Коммунистической марксистско-ленинской партии Украины (КМЛПУ) Л. Грач. «Россия будет закручивать гайки, у нее срабатывает инстинкт самосохранения. Они хотят определиться с Украиной, с кем она – с ними или против. Третьего не дано. Многие вопросы остались в подвешенном состоянии, – заявил Л. Грач. – Это очень плохо, что братские народы разъединяются сегодня той властью, которая не хочет объединяться».

Российское издание «Белгородские известия» обратилось к руководителю пресс-службы пограничного управления ФСБ России по Белгородской и Воронежской областям Д. Жукову с просьбой прокомментировать ситуацию на границе двух государств. И в связи с этим он заявил: «Пограничный переход Деркул – Красная Таловка, на котором, по информации некоторых СМИ, устанавливается проволочное ограждение, находится в подчинении пограничного управления ФСБ России по Ростовской области, поэтому детальной информацией о происходящем мы не располагаем. Отмечу, что такие меры предпринимаются и со стороны украинских коллег, и вряд ли это связано с внешнеполитическими вопросами».

Таким образом, исследование средствами СМИ информации об установке колючей проволоки на украинско-российской границе налет сенсационности в освещении данного вопроса, в целом, устранило. Однако ясно, что подписание Украиной Соглашения об ассоциации с ЕС внесет определенные изменения в порядок осуществления пограничного контроля с российской стороны.

Глава МИД РФ С. Лавров, выступая в Донском государственном техническом университете, затронул эту проблему следующим образом: Украина сможет поставлять свои товары в Россию, но уже без льгот. По поводу введения виз, глава внешнеполитического ведомства заметил, что пока вводить визы с Украиной не планируется,

но при этом заявил, что украинцы и россияне должны ездить друг к другу по загранпаспортам, а не по внутренним. «Я считаю, это абсолютно правильно, надо ездить по загранпаспортам, а не по внутренним паспортам», – заявил С. Лавров. В настоящее время граждане двух стран могут пересекать границу по внутреннему общегражданскому паспорту.

Следует также отметить, что не прошла мимо внимания журналистов и информация о формировании полностью нового соединения в Южном военном округе. СМИ сообщили, со ссылкой на главкома ВДВ В. Шаманова, что в Воронежской области, недалеко от украинской границы, к 2016 г. появится новая десантно-штурмовая бригада (ОДШБр) (*Материал подготовлен по информации таких источников: <http://www.novayagazeta.ru/politics/60727.html>; http://news.liga.net/video/politics/915082-za_kolyuchey_provolokoy_rossiya_ukreplyaet_granitsu_s_ukrainoy_video.htm; <http://www.from-ua.com/news/7fc1571dca65e.html>; http://cfts.org.ua/news/rossiyskie_pogranichniki_nachali_ustanavlivat_kolyuchuyu_provoloku_na_granitse_s_ukrainoy_15656; <http://www.itar-tass.com/c16/904691.html>; <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25152112.html>; <http://www.from-ua.com/news/937ef01699642.html>; <http://izvestia.vbelgorode.ru/30.10.13-18084.html>; http://vntimes.ru/news/view/9299-V_Voronyezhye_sozdadut.html; <http://www.from-ua.com/news/77d9d38bb082f.html>).*

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА *

Блог на сайті Корреспондент.net

Про автора: С. Слободчук

Законопроект Лабунской: несбыточная мечта для 131 203 заключенных

131 тысяча 203 украинских заключенных никогда не поедут за границу, даже если проект Лабунской будет принят. Почему же законопроект внефракционного депутата оказался всем сторонам оптимальным?

С точки зрения правящей администрации президента Виктора Януковича и Партии регионов законопроект Лабунской выглядит достаточно приемлемым вариантом.

...Миссия Кокса-Квасьневского, правящая администрация и оппозиция не пришли к окончательному согласию о судьбе Юлии Тимошенко. Известно только, что три стороны склоняются принять за основу и доработать

* Збережено стиль і граматику оригіналу

проект депутата Анжелики Лабунской, предлагающей отправить заключенную №1 на лечение за рубеж. Почему законопроект внефракционного депутата оказался наиболее приемлемым?

Проект народного депутата Анжелики Лабунской – третий по счету среди законопроектов, предлагающих юридический механизм отправки Юлии Тимошенко за границу. Законопроект «О внесении изменений в статью 84 Уголовного кодекса Украины относительно возможности лечения за границей лиц, осужденных к лишению свободы» предлагает предоставить украинским осужденным право на лечение за границей. Осужденный получает право требовать выезда на лечение за границу, если наличествуют два условия. Первое необходимое условие – невозможность получения надлежащего лечения и медицинской помощи в тюремных и медицинских учреждениях Украины. Второе условие заключается в том, что осужденный не менее 365 дней непрерывно проходил лечение в больнице за пределами своей тюрьмы или колонии, но такое лечение не привело к его полному выздоровлению. Разрешение на выезд за границу будет выдавать суд. Для того, чтобы вынести такое решение, суду необходимы справка из больницы о лечении за период в 365 дней и письменное заявление иностранной клиники о готовности принять у себя такого осужденного для дальнейшего лечения.

Конечно же, кроме юридических нюансов, существует еще и политическая сторона проблемы законопроекта, призванного разрешить оппозиционерке №1 выехать за рубеж под предлогом лечения. И первый вопрос в политической плоскости – почему оппозиция так настойчиво обещала поддержать законопроект внефракционного депутата? Ведь избранная в мажоритарном округе автор законопроекта Анжелика Лабунская не входит в состав ни одной из фракций Верховной Рады. И почему бы Яценюку, Кличко и Тягныбоку не внести свой собственный, «оппозиционный» законопроект? Народный депутат Анжелика Лабунская считается человеком украинского олигарха Константина Жеваго. В прошлом

созыве Верховной Рады Лабунская и Жеваго входили во фракцию «Блока Юлии Тимошенко». Константин Жеваго считается одним из крупнейших бизнесменов Украины: собственник финансово-промышленной группы «Финансы и кредит», президент футбольного клуба «Ворскла», крупнейший акционер (51 % акций) компании Ferrtex (главный актив – «Полтавский горно-обогатительный комбинат»), фактический владелец холдинговой компании АвтоКрАЗ, Стахановского вагоностроительного завода и еще более 50 предприятий. Но в нынешний парламент и сам Жеваго, и Лабунская на выборах 28 октября 2012 года прошли по мажоритарным округам. Поскольку крупный бизнес старается не вступать в политическую конфронтацию с властью, в Верховной Раде оба депутата стараются держать нейтралитет, не вступая ни в одну из фракций.

Что касается поведения оппозиции, фракция «Батькивщина» во главе с Арсением Яценюком, «УДАР Виталия Кличко» и «Свобода» Олега Тягныбока так настойчиво выступают за законопроект Лабунской по нескольким причинам. Во-первых, главы трех фракций парламентской оппозиции в конце октября уже зарегистрировали в Верховной Раде «фирменный» оппозиционный законопроект под названием «О запрете выборочного правосудия и снятии преград для подписания Соглашения об ассоциации между Украиной и Европейским союзом и его государствами-членами». Поэтому Яценюк, Кличко, Тягныбок & Со обоснованно опасаются, что если они подадут еще один «фирменный» оппозиционный проект, то нарвутся на критику. Например, насчет того, что у парламентской оппозиции «семь пятниц на неделе» или что оппозиционеры сами не видят юридического механизма, призванного разрешить Юлии Тимошенко выехать на лечение за рубеж. Либо, что самое худшее, СМИ и «регионалы» небезосновательно обвинят Яценюка, Кличко и Тягныбока в том, что они намеренно затягивают процесс, подавая все новые и новые проекты вместо того, чтобы согласовать с правящей администрацией один документ. Юридически

грамотный и компромиссный как для власти, так и для и оппозиции с политической точки зрения.

И, наконец, самое главное, что представители миссии Европарламента Александр Квасьневский и Пэт Кокс назвали законопроект Анжелики Лабунской наиболее приемлемым среди всех существующих. А следом за ними и сама Юлия Тимошенко призвала оппозиционеров «без каких-либо улучшений и поправок, без каких-либо дискуссий и споров, безотлагательно реализовать предложения Кокса-Квасьневского и немедленно в целом проголосовать в Верховной Раде за законопроект госпожи Лабунской, одновременно отложив тот законопроект оппозиции, который предусматривает мою политическую реабилитацию, освобождение и возвращение гражданских прав». Заключенная №1 в Украине призвала поддержать именно законопроект Лабунской, потому что очевидно – фракция Партии регионов и союзные власти мажоритарщики не станут голосовать за проект авторства Яценюка-Кличко-Тягнибока. И в первую очередь из-за его одиозного названия. Ведь в таком случае получится, что правящая администрация собственноручно признает, что в Украине существует выборочное правосудие и проводятся политические репрессии!

Если же смотреть на ситуацию с точки зрения правящей администрации президента Виктора Януковича и Партии регионов, то законопроект Лабунской выглядит достаточно приемлемым вариантом. Ведь если предположить, что фракция Партии регионов поддержала законопроект Яценюка, Кличко и Тягнибока, оппозиционеры через пять минут начали бы утверждать, что это они «заставили власть» выпустить Тимошенко. А в случае с законопроектом Лабунской оппозиция не получит в свои руки такой козырь. Снова-таки, если власть в лице фракции ПР примет решение поддержать законопроект Лабунской, то получит результат в стиле «необходимо и достаточно». Правящая администрация с чистой совестью сможет утверждать, что согласились на компромисс в треугольнике «правящая администрация – оппозиция –

Европейский союз», дав команду провластным депутатам нажать кнопки «за» проект о лечении Тимошенко. С другой стороны, никто не сможет заявлять, что власть дала слабину и пошла на поводу у требований оппозиции, ведь речь идет о законопроекте внефракционного депутата.

Еще один крайне важный момент заключается в том, что проект о внесении изменений в Уголовный кодекс не предусматривает реабилитации Тимошенко ни по одному из открытых против нее уголовных дел. И такой поворот сюжета устраивает правящую администрацию, ведь принятие закона не ставит под сомнение приговор Печерского районного суда Киева от 11 октября 2011 года, определившего для Тимошенко наказание в виде 7 лет заключения и запрета на 3 года занимать должности на государственной службе. А значит, формально будет считаться, что приговор Тимошенко является законным и не является расправой над политическим соперником.

И, наконец, нужно отдельно подчеркнуть, что украинское законодательство (ни Уголовно-исполнительный кодекс, ни совместный приказ Министерства юстиции и Министерства охраны здоровья) не предусматривает лечения осужденных за пределами тюрьмы или колонии. Поэтому ситуация, когда Юлия Тимошенко больше года проходит курс лечения в больнице «Украинской железной дороги» №5 в Харькове – исключение из правил, не соответствующее законодательству и недоступное для остальных украинских заключенных. Поэтому, если после голосования в первом чтении и в целом основная идея законопроекта Лабунской сохранится, то в любом случае лечение за рубежом для для остальных 131 тысячи 203 заключенных (согласно официальным данным Государственной пенитенциарной службы Украины) – несбыточная мечта.

Комментарии:

Юрий Недеточкин Заголовок и вопрос, обозначенный в эпиграфе откровенно позабавил. Как-будто в современном политикуме (в т.н. оппозиции и власти) кого-то волнует судьба заключенных и др. категорий граждан сама по себе, не в качестве пиара.

Славяно Монгол А где же законопроект от ПР? Который бы был им мил? Или хотя бы поправки к существующим? Или прАффессионалы вместе с проФФесорами не в состоянии придумать? Верится с трудом. Особенно после изменения конституции в неконституционный способ. И никакие «согласились на компромисс» им не помешали (<http://blogs.korrespondent.net/celebrities/blog/slkgserge/a124138>). – 2013. – 9.11).

Блог на сайті Корреспондент.net

Про автора: С. Міщенко

Селяни вимагають ухвалити Закон «Про спадщину»

Коли старенькі люди хочуть передати своє майно дітям, до них тут же присмоктується велика кількість паразитів: оцінщики, нотаріуси, чиновники і ще Бог зна хто

Батьківська хата – це символ українського народу, це місце, де зберігаються родинні традиції. Коріння українського народу закладене в батьківській домівці, це те, що завжди згадується, сниться, що ніколи не забувається і гріє нас теплом спогадів.

Я провів зустрічі з мешканцями сіл Згурівського району. Для всіх, без винятку людей, які приходили на зустрічі, найголовнішою і найбільш болючою проблемою є питання про спадщину.

Після спілкування з людьми у мене склалося стійке враження, що за чийось злим замислом, українців хочуть позбавити головного – успадкування батьківської домівки.

Коли старенькі люди хочуть передати своє майно дітям, до них тут же присмоктується велика кількість паразитів: оцінщики, нотаріуси, чиновники і ще Бог зна хто. В результаті, щоб син або донька отримали у власність хату, звідки ведеться родовід їхньої сім'ї, вони мають заплатити фактично її вартість чиновникам. У людей в селі таких грошей немає.

От і виходить, що людей насильно виганяють з їхніх домівок. З нашого народу, хочуть зробити націю бомжів. Для чого? Щоб після цього вони залишили свою землю, а замість них заселити

туди дешево робочу силу з якихось віддалених азіатських країн?

Усі проблеми, з закриттям шкіл, виплатою зарплат лікарям і вчителям, з транспортним сполученням села, ремонтом доріг не можуть прирівнятися по важливості з законом про спадщину. Для села воно головне.

Минулий парламент прийняв такий закон конституційною більшістю. Правда президент його заветував. Я сподіваюся, що мені вдасться переконати більшість нинішніх депутатів в найкоротші терміни прийняти закон про спадщину. Тільки тоді, можна буде говорити, що парламент працює для виборців, а не навпаки (<http://blogs.korrespondent.net/celebrities/blog/vladiborgmsg/a124704>). – 2013. – 18.11).

Юридический блог компании Jurimex

Про автора: С. Слесаренко

Застройка территорий: упроститъ или запретитъ

Наличие детального плана территорий ещё недавно было обязательным условием отведения земельных участков государственной и коммунальной собственности в градостроительных целях, а их отсутствие на большей части территории Украины заблокировало передачу земель в собственность, а также в аренду гражданам и юридическим лицам. Кто от этого выиграет и собирается ли законодатель развязывать сложившуюся ситуацию?

2013 год в украинском правовом поле ознаменовался достаточно динамичными изменениями в сфере регулирования земельных правоотношений, с точки зрения законодательных новшеств. При этом реформирование земельного законодательства не могло бы ограничиться исключительно отраслевыми изменениями, поскольку изначально земельные правоотношения имеют тесную связь с другими отраслями права. В свете последних законодательных изменений, хотелось бы уделить внимание отдельным нюансам отведению земельных

участков физическим и юридическим лицам из земель государственной и коммунальной собственности в градостроительных целях, а также изменению целевого назначения уже отведённых участков.

Как известно, 1 января 2013 года вступили в силу нормы части 3, 4 статьи 24 Закона Украины «О регулировании градостроительной деятельности» (далее – Закон №3038-VI). Указанные нормы Закона № 3038-VI устанавливают, что:

- предоставление земельных участков в градостроительных целях в пользование или собственность из земель государственной и коммунальной собственности при отсутствии соответствующего утверждённого детального плана территории (ДПТ) или же плана зонирования территории (ПЗТ) запрещается;

- изменение целевого назначения земельного участка, которое не соответствует плану зонирования либо детальному плану территории, запрещается.

Таким образом, необходимым условием предоставления государственных и коммунальных земель, а также изменения целевого назначения участков являлось наличие градостроительной документации – ДПТ или ПЗТ.

Упомянутые требования Закона существенно усложнили жизнь как физическим лицам, желающим получить землю, например, для строительства жилого дома, так и представителям бизнеса, которые хотели отвести землю для строительства производственных или иных объектов. Причиной тому является отсутствие какой бы то ни было градостроительной документации в большинстве населенных пунктов Украины. Кроме того, часть населенных пунктов имеет документацию, разработанную до 1990 года и которая уже не отвечает сегодняшним градостроительным требованиям.

Ввиду блокирования предоставления земельных участков из земель государственной и коммунальной собственности 19 сентября 2013 года принят Закон Украины № 606-VII «О внесении изменений в Переходные положения Закона Украины «О регулирование

градостроительной деятельности». Указанным актом, вступившим в силу 16 октября 2013 года, отсрочено до 01 января 2015 года действие вышеуказанных запретов для субъектов градостроительной деятельности тех населённых пунктов, где ДПТ и ПЗТ не утверждены.

Таким образом, при отведении участков или изменении их целевого назначения в населенных пунктах с утвержденными ДПТ и ПЗТ, соответствующие субъекты обязаны следовать их требованиям. Если же градостроительная документация отсутствует, предоставление земли в пользование и собственность, изменение целевого назначения участков осуществляется в общем порядке.

Необходимо обратить внимание, что это не первая отсрочка вступления в действие указанных запретов статьи 24 Закона и скорее всего не последняя. Очевидно, что и в этот раз до 2015 года подвести землепользование для целей строительства под требование градостроительной документации соответствующих территорий в полном объеме не удастся. В связи с хроническим дефицитом бюджетного финансирования подавляющее большинство населенных пунктов не могут себе позволить разработку генеральных планов и другой градостроительной документации. И в обозримом будущем ситуация вряд ли изменится.

Следует указать, что в соответствии с требованиями Закона № 3038-VI подобная документация является основоположной для реализации градостроительных проектов застройщиков территории. На её основании должна разрабатываться как землеустроительная документация, так и проекты строительства жилых, промышленных и иных объектов. Кроме того ДПТ и ПЗТ уточняют данные генеральных планов населённых пунктов. Так, например, ч. 1 ст. 17 Закона № 3038-VI указывает, что законодательством не предусмотрена возможность разработки плана зонирования как отдельной градостроительной документации до момента утверждения генерального плана.

Согласно законодательству любая градостроительная документация – документ,

обязательный к исполнению всем без исключения субъектам градостроительной деятельности. ПЗТ разрабатывается на территорию населённого пункта или его часть, а ДПТ – как минимум на участок, на котором планируется строительство, и прилегающие к нему зоны. К тому же, в соответствии с Законом № 3038-VI разработка градостроительной документации местного масштаба является частью организационно-управленческой деятельности органов местного самоуправления, а также органов исполнительной власти, что исключает возможность её осуществления самостоятельно заинтересованными субъектами без надлежащего мониторинга со стороны компетентных органов. На данный момент формой такого контроля можно считать работу архитектурно-градостроительных советов, а также общественные слушания как обязательный этап согласования ДПТ или ПЗТ.

Безусловно положительно оценивая последние законодательные изменения, следует обратить внимание на то, что новыми нормами опосредовано нарушается принцип равенства прав субъектов правоотношений. Так, лица, желающие получить для строительства участок в населённом пункте обязаны соблюсти условия, установленные градостроительной документацией. Если же в таком населённом пункте ДПТ или ПЗТ не разработаны, то землепользователи пользуются, не всегда добросовестно, более широким выбором установления целевого назначения участков. Естественно, что дальнейшая разработка градостроительной документации таких населённых пунктов, в случае ее отсутствия на момент отведения участка, будет осуществляться с учётом уже установленного функционального назначения отведённых земель.

Ситуация с обязательностью наличия градостроительной документации при отводе или изменении целевого назначения земельных участков во многом похожа на проблему земельных торгов, которая в свое время надежно заблокировала выделение государственных и коммунальных земель. Пострадали от этого в первую очередь местные

бюджеты и территориальные общины, по сути, лишившиеся возможности развиваться. Территории, и в частности населённые пункты, должны застраиваться по правилам, установленным в градостроительной документации. К сожалению, важнейший вопрос планирования развития территорий не относится к числу приоритетных для органов государственной власти и местного самоуправления. И пока он таковым не станет проблемы и недоработки власти будут и далее перекладываться на плечи субъектов частного права (<http://jurblog.com.ua/2013/11/zastroyka-territoriy-uprostit-ili-zapretit/>). – 2013. – 6.11).

Блог на сайті eastbook.eu

Про автора: Liza Frank

Борьба з «поліетиленовим злом» в ЄС і Україні

Нещодавно країнам ЄС запропонували оголосити війну поліетиленовим пакетам. Йдеться про введення податку на пакети і навіть заборону їх використання. В Україні тільки нещодавно почали серйозно ставитися до цієї проблеми.

ЄС проти поліетилену

Невеликий пакетик став справжньою проблемою для всієї Землі – він не піддається біологічному розкладанню. Жителі планети в рік використовують 4 трильйони пакетів, які утворюють стійке забруднення. Здавалося б простий пакетик, але поліетилен вже заповнив Світовий океан – вбито 1 млн птахів, 100 тисяч морських ссавців і незліченну кількість риб.

У багатьох країнах Євросоюзу вже не перший рік воюють з поліетиленом, але нещодавно Єврокомісія прийняла пропозицію про зниження використання тонких поліетиленових пакетів в Євросоюзі.

Кожна країна зможе самостійно вибрати способи, які вважатиме найбільш підходящими для досягнення мети: запровадити або плату за використання, або умови заборони на використання пакетів. Тонкі пакети часто використовують лише один раз, а в навколишньому середовищі вони зберігаються

сотні років, – часто у вигляді мікроскопічних частинок, які становлять небезпеку для мешканців морів.

Епічна подорож поліетиленового пакета (так розповідають про проблему у США)

Щороку кожен житель Євросоюзу в середньому використовує 198 пластикових пакетів. Більшість з них після цього викидається.

«Ми робимо кроки, щоб розв'язати дуже серйозну і помітну проблему навколишнього середовища. Щороку в Європі більше 8 мільярдів пакетів стає сміттям, який завдає довкіллю непоправної шкоди. Деякі члени Євросоюзу вже досягли значних результатів у зниженні використання поліетиленових пакетів. Якщо інші країни наслідуватимуть їх приклад, використання пакетів в Євросоюзі можна буде знизити навіть до 80%», – говорить уповноважений з навколишнього середовища ЄС Яанез Поточнік.

У Данії, наприклад, ще в 1994 році введено податок на безкоштовну роздачу поліетиленових пакетів у торгових закладах. Після того як у Данії ввели плату за поліетилен, його популярність у покупців знизилася на 90%. А ось Ірландії вдалося показати приклад Бельгії, Швейцарії, Іспанії та іншим країнам. У 2002 році в країні ввели податок на використання тонких поліетиленових пакетів і домоглися скорочення пластикового сміття на 95%. Всі виручені гроші направили до Фонду навколишнього середовища.

А в Німеччині зараз утилізацію пакетів оплачують споживачі, а за збір і вторинну переробку відповідають продавці і розповсюдженні. Так що шляхів для зменшення використання поліетиленових пакетів – багато. Було б бажання щось змінити.

Перші кроки України

В Україні поки що боротьба ведеться в основному завдяки громадянським ініціативам. Мода на екоторби почалася відносно недавно. Найпомітнішою ініціативою є проект музичного гурту «Крихітка» – «Торба – Природі». Проект започаткували у 2008 і з того часу активісти продають екоторби та роздають їх безкоштовно учасникам громадських акцій, конкурсів, дитячих змагань як призи.

Лідер гурту «Крихітка» з екоторбою.

Також екоторби створюють ті, хто любить займатися хенд-мейдом. Тут можна згадати марку Prekrasna. Двоє дівчат роблять яскраві екоторби та екосумки з бавовни та льону.

Екосумка Prekrasna.

На законодавчому рівні все проходить складніше і повільніше. У 2012 році Міністерство регіонального розвитку опублікувало проект закону, яким забороняється використання, виробництво і розповсюдження на території України поліетиленових пакетів. У законопроекті наголошувалося, що «корисна» частина життєвого циклу пакету зазвичай становить 15 – 20 хвилин, доки пакет використовується для зберігання товару, після чого почнеться наступна, значно довша частина – 1000 років на полігоні чи звалищі. Також у ньому була описана проблема, яка призводить до великих збитків – потрапляють до систем водовідведення, пакети засмічують зливу каналізацію та труби і створює небезпеку виникнення аварійних ситуацій.

Зараз на розгляді у Верховній Раді є проект Закону про обмеження виробництва, використання, ввезення і розповсюдження в Україні полімерних пакетів і упаковок тривалого розщеплення та проект Постанови про прийняття за основу проекту Закону України про обмеження виробництва, використання, ввезення і розповсюдження в Україні полімерних пакетів і упаковок тривалого розщеплення. Ці документи зараз тільки розглядаються. Звісно є і ті, хто скептично сприймає таку ініціативу. Перш за все – це підприємства, що випускають поліетиленові упаковки. Але з поліетиленом можна і варто боротися, щоб не перетворити Землю на планету, що «одягнена» у один великий поліетиленовий пакет (<http://eastbook.eu/ua/2013/11/country-ua/ukraine-ua/borodba-z-polietylenovym-zlom-v-esta-ukrainy>). – 2013. – 13.11).

Перший соціальний портал «Страйкуа»

Что принесет Украине закон про новый порядок оценки

С 1 ноября в силу вступил новый порядок проведения оценки имущества для целей

налогообложения. Попробуем собрать в общую картину высказывания чиновников разного уровня о том, как именно будет проходить такая оценка и чему именно учили на 2-х недельных курсах новых оценщиков. Начнем с того, что все отчеты по оценке имущества, составляемые с 01 ноября, должны иметь специальный номер, и внесены в специальный Реестр Отчетов. При этом, как утверждает Председатель Фонда Госимущества Украины, А. Рябченко, оценка проводится с использованием специального программного продукта, который не позволяет оценщику вмешиваться в ход выполнения расчетов. Отчеты, выполненные по новым правилам, большая часть украинцев будет получать по почте, а искать компании, проводящие такую оценку, придется через интернет.

Пояснения чиновников Фонда вызвали больше вопросов, чем предоставили ответов. В частности, очень хочется спросить у чиновников Фонда, чему же, все-таки, учили на двухнедельных курсах оценщиков, требуя после обучения сдавать экзамены? Неужели столько времени необходимо для обучения пользованию программным продуктом, который сам считает оценочную стоимость? Но ведь и программы этой пока еще никто толком не видел. Как же учили? Как принимали экзамены?

В отношении данной программы есть и другие вопросы. Но они уже больше касаются органов Прокуратуры и Контрольно – Ревизионного Управления. Каким образом Фонд Госимущества выбирал разработчика для такого программного обеспечения? По законодательству, такие заказы можно предоставлять исключительно на основе тендера. Но Фонд Госимущества никогда не объявлял тендер на разработку программного обеспечения по расчету оценочной стоимости. Кто является правообладателем данного программного продукта? Сколько именно украинцам придется платить правообладателю за использование данной программы? Каким образом проводилось тестирование программы, имеющей огромное социальное и экономическое значение для всей Украины?

Ведь речь идет о том, чтобы доверить машине расчет базы налогообложения, а, следовательно, и уровня пенсий, зарплат учителей, врачей, министров, дворников и других бюджетников! Привлекались ли к тестированию данной программы специалисты Министерства доходов и сборов, отечественные и зарубежные специалисты в области оценки, ведущие экономисты страны? Насколько обоснованные результаты выдает данный программный продукт?

О вопросе использования программного обеспечения для расчета базы налогообложения стоит сказать более детально. Согласно имеющимся нормативно – правовым актам Кабинета Министров и Фонда Госимущества, в качестве стоимости для расчета базы налогообложения выбрана “оценочная стоимость”, не имеющая аналогов в мировой оценочной практике и не связанная с рыночными механизмами формирования стоимости имущества. Собственно, это стоимость, которая вообще не имеет экономического смысла, а, следовательно, ее величина может быть какой угодно. При этом, согласно Налоговому Кодексу Украины, базой налогообложения служит доход, получаемый в качестве компенсации за отчуждение такого имущества. Оплата налогов должна производиться с величины дохода, который не может быть ниже “оценочной стоимости”. Поскольку базой налогообложения, все-таки, служит именно доход, следовательно, оценочная стоимость не может быть выше величины возможного дохода, который можно получить за отчуждение такого имущества, т.е., она не может быть выше рыночной стоимости такого имущества. Ведь известно, что продажа имущества по цене, превышающей рыночную стоимость, не представляется возможным. Таким образом, если оценочная стоимость составит величину, большую, чем рыночная стоимость имущества, тогда продавцам такого имущества придется платить необоснованно завышенную величину налогов. Поскольку рыночная стоимость является максимальной величиной возможного дохода, то и превышение оценочной стоимости над рыночной, должно

трактоваться, как типичный грабеж, поскольку приводит к насильственному, необоснованному увеличению суммы выплаченного налога. Если же оценочная стоимость окажется ниже рыночной, тогда вообще не понятно, о каком росте поступлений в бюджет рассказывают нам сказки чиновники ФГИУ? Ведь в таком случае доходы в бюджет упадут, а не возрастут. Ведь уменьшится база налогообложения. Остается лишь один законный вариант, соответствующий требованиям Налогового Кодекса Украины – оценочная стоимость должна быть равна рыночной стоимости имущества. Но если так, то для чего затевались все эти нововведения? Ведь известно, что последние два года все сделки с имуществом, требующим нотариального удостоверения и/или государственной регистрации, проводились на основании Отчетов, в которых рассчитывалась именно рыночная стоимость. Неужели лишь для того, чтобы заставить всех оценщиков пользоваться программой, разработчики которой получили права на ее разработку без тендера и, вероятно, будут получать за использование данного продукта неплохие отчисления с украинцев?

Если анализировать механизм оформления заявки на оценку, то стоит отметить нововведение, заключающееся в том, что заявку теперь можно подавать и по телефону, и по интернету, и по факсимильной связи. Даже по электронной почте. Это означает, что “налоговый оценщик” не в состоянии выполнить требования п.2 ст.11 Закона Украины “Об оценке имущества, имущественных прав и профессиональной оценочной деятельности в Украине”, согласно которому, заказчиком оценки может выступать либо собственник такого имущества, либо уполномоченное им лицо. Иные лица, согласно Закону, не могут быть заказчиками оценки имущества. Но заявку по телефону может сделать любой человек, даже не имеющий к данному имуществу никакого отношения, и идентифицировать такого заявителя нет никакой физической возможности. Можно предположить, что такой способ оценки позволит вторгаться в чужую жизнь. В частности, можно оценить и получить официальный документ о стоимости

недвижимости Президента страны, Премьер – Министра, ведущих политиков, других публичных людей. Интересно, понравится ли Президенту Украины, если через неделю в интернете появится отчет об оценочной стоимости Межигорья? А как отнесется Председатель Фонда Госимущества А. Рябченко, если в интернете появятся официальные документы об оценочной стоимости его квартир и домов? А сделать это очень просто, ведь “налоговые оценщики” никаким образом не в состоянии удостовериться в том, что заказчик оценки имеет хоть какое-то отношение к объекту оценки: главное, чтобы он знал адрес и мог, хотя бы, поверхностно описать данное имущество на словах.

Сегодня можно посоветовать журналистам (пока цена на оценку не поднялась) заказать отчеты на имущество всех чиновников высокого ранга. Кто-нибудь из них собирается продавать какой-нибудь особняк или банк? Думаю, будет очень любопытно потом, когда такая сделка состоится, сравнить “оценочную” стоимость, определенную заранее с той оценочной стоимостью, по которой будут уплачены налоги. Можно предположить, что такое сравнение многим очень не понравится! Зато, вполне может понравиться налоговым органам и органам Прокуратуры.

Итак, что же мы получаем в итоге? Первое – это программа, разработанная вне всяких конкурсных процедур, которая будет формировать доходную часть бюджета Украины. Алгоритм работы программы никому, кроме разработчиков, не известен и защищен авторскими правами. Легитимность программы никем не определялась, адекватность получаемых с ее помощью результатов также не проверялась. Фактически, мы имеем частную компанию, обладающую монопольным правом формировать целый сегмент доходной части бюджета Украины. Боже, спаси бюджет Украины! Второе. Новый порядок проведения оценки имущества предоставляет возможность несанкционированного и незаконного доступа к информации об имуществе граждан Украины. Не смертельно, но неприятно. Третье. Работать с большинством фирм, оказывающих услуги

по “налоговой” оценке, смогут лишь порядка 43% населения страны. Ведь согласно статистическим данным, интернетом в нашей стране пользуются лишь именно такое количество населения. Если из этой цифры убрать самую активную часть пользователей сети, лиц, не достигших совершеннолетия, то число лиц, кому будет вообще доступна возможность оценки своего имущества, станет гораздо меньше. Но здесь есть альтернатива: можно позвонить в оценочную фирму и полчаса – час описывать по телефону Ваше имущество. Однако, способ довольно дорогой. Ведь “налоговые” оценщики есть далеко не в каждом населенном пункте и, следовательно, счет за междугородние разговоры может превысить стоимость самой услуги по оценке. В таких условиях, сложно завидовать людям, живущим в небольших населенных пунктах (<http://www.socportal.info/analiz/chto-prineset-ukraine-zakon-pro-noviy-poryadok-otsenki>). – 2013. – 5.11).

Блог на сайті blog.kh.ua

Про автора: Алиса Селезнева

Президентский проект закона о прокуратуре повышает статус адвоката

Предложенный президентом Украины проект закона о прокуратуре, предусматривающий изменения в закон Украины об адвокатуре и адвокатской деятельности, повышает статус адвоката и упрощает доступ в эту профессию. Такое мнение агентству «Интерфакс-Украина» высказал председатель Высшей квалификационно-дисциплинарной комиссии адвокатуры (ВКДКА) Валентин Загария. В.Загария отметил, что решением Совета адвокатов Украины 1 июня 2013 года было установлено, что размер оплаты за стажировку адвоката составляет 20 минимальных заработных плат. Впоследствии решением

Совета адвокатов Украины от 27 сентября эта плата отменена, а советам адвокатов регионов было предоставлено право самостоятельно определяться с указанным вопросом. Вместе с тем предложенные проектом закона о прокуратуре изменения в закон об адвокатуре и адвокатской деятельности запрещают органам адвокатского самоуправления устанавливать взносы и платежи, не предусмотренные законом Украины об адвокатуре и адвокатской деятельности. «Эти изменения должны прекратить дискуссии о необходимости введения оплаты за стажировку и определения ее размера, поскольку сейчас закон об адвокатуре и адвокатской деятельности не предусматривает оплату за стажировку», – сказал он. По мнению В.Загарии, от запрета устанавливать плату за прохождение стажировки «выигрывают молодые юристы, которые не всегда имеют необходимые для оплаты стажировки денежные средства». «Особенно это касается молодежи в регионах», – сказал он. Кроме того, В.Загария отметил проблему неполучения адвокатами информации и доступа к документам, необходимыми для осуществления адвокатской деятельности, с которой сталкивается каждый практикующий адвокат. Законопроект о прокуратуре предусматривает изменения в закон об адвокатуре и адвокатской деятельности, которые предоставляют адвокату право не только беспрепятственно входить в помещения для ознакомления с документами, необходимыми для осуществления адвокатской деятельности, но и права применять технические средства во время свиданий в местах предварительного заключения или других местах содержания клиента, право на бесплатный доступ к информационным базам данных государственных органов, органов местного самоуправления, Пенсионного фонда Украины и фондов общеобязательного государственного социального страхования кроме баз данных, содержащих информацию с ограниченным доступом. Вместе с тем, В.Загария отметил, предоставление адвокату большего объема прав не является панацеей от всех проблем, которые могут возникать у него при оказании правовой помощи. «В этом вопросе

важно, готов ли адвокат и органы адвокатского самоуправления, основной задачей которых является создание благоприятных условий для осуществления адвокатской деятельности, отстаивать свои профессиональные права. Практика составления протоколов об административном правонарушении в связи с отказом в предоставлении информации на адвокатский запрос показывает, что не все адвокаты и органы адвокатского самоуправления готовы к этому», – сказал глава ВКДКА. Как сообщалось, президент Украины Виктор Янукович внес в Верховную Раду Украины проект закона о прокуратуре, предусматривающий отмену функций общего надзора и досудебного следствия, и учитывающий рекомендации Венецианской комиссии за исключением рекомендаций, которые касались норм, регулирующих Конституцией Украины, как то назначение и увольнение генерального прокурора. Законопроект о прокуратуре является евроинтеграционным документом (<http://blog.kh.ua/novosti/prezidentskii-proekt-zakona-o-prokurature-povyshaet-status-advokata-yekspert.html>). – 2013. – 6.11).

Блог на сайті pravotoday

Про автора: В. Кулаков, адвокат

Практические аспекты применения норм нового Уголовного процессуального кодекса Украины: проблемы и перспективы

В ноябре 2013 года юридическое сообщество будет праздновать первую годовщину применения норм нового Уголовного процессуального кодекса Украины (далее – УПК), поэтому хотелось бы уделить некоторое внимание на проблемные аспекты реализации норм УПК.

Так, довольно часто заявления об уголовном правонарушении идентифицируются правоохранительными органами, как обращение и рассматриваются по правилам, определенным Законом Украины «Об обращении граждан». Иногда такие заявления вообще не регистрируются без объяснения причин или

направляются в другие органы (для изучения), которые не связаны с проведением досудебного расследования. Не редко квалификация деяния, отсутствие события и состава правонарушения определяется следователем (прокурором) самостоятельно еще до открытия уголовного производства с игнорированием содержания информации, которая содержится в заявлениях (уведомлениях). Подобные действия органов досудебного следствия фактически исключают возможность реализации положений ст. 214 УПК Украины, которая предусматривает неотложное (но не позже 24 часов) после предоставления заявления (уведомления) о совершенном уголовном правонарушении внесение соответствующих сведений в Единый реестр досудебных расследований и начало досудебного расследования.

Важно заметить, что прокуратура, как орган, который осуществляет процессуальное руководство, должен обеспечивать четкое и беспрекословное выполнение требований ст. 214 УПК Украины. Но иногда прокуратура занимает «пассивную» позицию, сообщая, что действие органов досудебного следствия может быть обжаловано в суде. Но нужно ли перегружать суды подобными делами? Как можно еще более конкретнее выписать законодательные нормы, чтобы их выполняли органы досудебного следствия?

Еще одной проблемой в реализации норм действующего УПК является отсутствие соблюдения разумных сроков при проведении расследования. Если предыдущий процессуальный кодекс устанавливал отсчет срока на досудебное расследование с момента возбуждения уголовного дела, то действующий УПК снял такие ограничения и устанавливает сроки лишь с момента сообщения о подозрении. Считаю, что такое нововведение позволяет органам досудебного расследования злоупотреблять своим положением и статусом (особенно при расследовании экономических преступлений), а во-вторых, – оставляют многочисленные уголовные производства фактически без движения. При этом, действия (бездействие) органа досудебного следствия, которые заключаются в затягивании

расследования, нельзя обжаловать ни в суд, ни в прокуратуру, хотя именно прокурор обеспечивает проведение досудебного расследования в разумные сроки в понимании ч. 2 в. 28 УПК Украины.

Достаточно сомнительным является факт надлежащей реализации принципа состязательности сторон. Например, если говорить об экономических преступлениях, то орган досудебного следствия открывает уголовное производство, вызывает по несколько раз руководителя, бухгалтер предприятия для непонятных допросов, осуществляются выемки всех без исключения финансовых документов, обыски, другие гласные и негласные следственные действия. При этом документы изымаются у юридического лица, а вероятным подозреваемым может быть лишь руководитель предприятия или главный бухгалтер. Однако эти лица до последнего находятся в статусе свидетеля, что безусловно «устраивает» следствие, поэтому они не спешат официально сообщать последним о подозрении, чтобы не начинали отсчитываться сроки расследования. Таким образом, органы досудебного следствия могут годами осуществлять уголовное преследование, а само лицо будет лишено надлежащего права на защиту, ведь до предъявления сообщения о подозрении лицо имеет лишь права свидетеля, которые достаточно ограничены. Если же сообщение о подозрении предъявлено, органы досудебного следствия в течение нескольких дней «корректируют» обвинительный акт и направляют дело в суд. Но как в таком случае осуществить надлежащую защиту, как в течение нескольких дней успеть собрать и предоставить в суд свои доказательства, ведь органы следствия собирают доказательства иногда годами, а стороне защиты предоставляются считанные дни.

Соблюдение принципа состязательности нарушается и следственными судьями. Так при рассмотрении ходатайств следователя (например, о временном доступе к вещам и документам, об аресте имущества и тому подобное), суд должен осуществить вызов лица-собственника или лица, во владении

которого находятся соответствующие вещи, кроме исключительных случаев, которые предусмотрены УПК. Но, в большинстве случаев, следственный судья не вызывает заинтересованных лиц, ссылаясь как раз на эти исключительные случаи, которые никто даже не пытается доказать. Суд ссылается на ограниченное время и принимает решение по ходатайству следователя иногда даже без его вызова, а лицо, чьи права будут нарушены, лишается права выразить свою позицию. Поэтому, с целью соблюдения норм закона и следователем и судом, нужно предоставить лицу право на апелляционное обжалование определений суда.

Достаточно часто органами досудебного следствия нарушается неприкосновенность права собственности, что является нарушением ст. 41 Конституции Украины, ст. 16 УПК Украины. Во время проведения обыска жилья или другого владения лица, органы досудебного следствия «позволяют» себе изымать не только те вещи, разрешение на изъятие которых предоставлено судом, но и другие, которые иногда даже не имеют отношения к делу. В понимании ч. 7 ст. 236 УПК Украины, такие вещи и документы считаются временно изъятым имуществом и их дальнейшую судьбу должен решать следственный судья, к которому не позже следующего рабочего дня должен обращаться следователь с соответствующим ходатайством об аресте. Если следователем не было подано ходатайство в определенный срок, имущество должно быть немедленно возвращено (ч. 5 ст. 171 УПК Украины). В большинстве случаев следователь не подает соответствующего ходатайства, но имущество лицу немедленно не возвращает. Такие действия следователя могут быть обжалованы следственному судье, путем подачи жалобы, которая рассматривается в порядке ст. 306 УПК Украины не позже 72 часов со дня ее поступления. К сожалению, но этот срок в большинстве случаев не соблюдается, т.к. судья по несколько раз вызывает следователя (хотя его присутствие не обязательно), истребует документы, совершает другие действия, направленные так сказать на «исправление» ошибок следствия. Все мы знаем

как в установленные сроки рассматриваются ходатайства следователя, но чем заслужило такую «немилость» сторона защиты? (<http://pravotoday.in.ua/ru/blogs/1395/878>). – 2013. – 8.11).

Блог на сайті pravotoday

Про автора: М. Гольбін, експерт проекту Universal Assistance, член міжнародної організації РЕОПІЛ (Pan European Organization of Personal Injury Lawyers)

Что нового принесло индивидуальное страхование?

Встречая новости о несчастных случаях и физическом ущербе украинских туристов, невольно возникает вопрос об эффективности страхования в Украине. При этом, за последние полтора года встречались достаточно неординарные прецеденты. Например, гибель украинской туристки в турецких горах летом прошлого года. Не менее трагичным был несчастный случай, который произошёл с молодой украинкой, которая получила смертельную травму вследствие экстремальной прогулки на квадроцикле в Египте. Не говоря о чрезвычайных происшествиях, которые стали причиной травматизма и летального исхода для украинских граждан, которые находились на отдыхе в странах с нестабильной напряжённой социально-политической обстановкой и криминогенной ситуацией. Достаточно вспомнить недавний случай, когда двое украинцев попали под град камней и арматуры протестующих в Каире. Или инцидент с летальным исходом для украинского автопутника в Мексике. Страховые случаи бывают разные. Вот только большинство из перечисленных прецедентов закончились неблагоприятно.

Не всегда наличие условной туристической страховки предусматривает оказание широкого спектра спасательных мероприятий помимо экстренной медицинской помощи. Нельзя отрицать не совсем популярного мнения о том, что смерть пострадавших украинских туристов наступила не сразу после несчастного

случая, а в результате проблематичности их эвакуации в экстремальных условиях и оперативной доставки в госпиталь. Ведь не всегда все возможные затраты в результате несчастного случая полностью покрываются условной страховкой. По факту, суммы обычной страховки в основном лимитированы по отдельным видам выплат, из которых только часть может быть потрачена на экстренную медицинскую помощь, другая часть – на репатриацию либо госпитализацию в стране, на территории которой произошёл несчастный случай. Хотя вопрос о расширенном покрытии остаётся открытым.

Вполне вероятно, что именно под влиянием указанных причин своеобразным трендом стал рост оформления украинцами индивидуальных страховых полисов в специализированных агентствах с расширенным покрытием. Не будем переходить на персоналии, но по данным СМИ премии украинских страховых агентств увеличились на 15-30 %, за счёт предоставления данных страховых полисов. Данные полисы можно рассматривать в качестве альтернативы условному страхованию. На мой взгляд, можно выделить некоторые особенности индивидуального страхования. В данном случае речь идёт об отображении в условиях договора о страховании особых условий, которые формулируются индивидуально с учётом потребности каждого туриста, в зависимости от характера туристической поездки. Сам по себе принцип расширенного страхования заключается во включении в сумму страхового покрытия других видов неотложной помощи, кроме медицины и отправки на родину. Допустим, если туристическая поездка украинца связана с экстремальными видами спорта, например альпинизмом, то для того, чтобы застраховаться от несчастных случаев в горах и повысить оперативность госпитализации, в страховой полис можно отдельно включить услугу санитарной авиации. Во всяком случае, это может повысить своевременность и качество поиска и спасения пострадавшего на вертолёте со стороны горно-спасательных служб принимающего государства. Расширенное покрытие может

распространяться и на сферу пляжного отдыха. Инциденты с украинскими туристами случались и на побережье.

Однако не одним только экстремальным туризмом ограничивается сфера применения индивидуального страхования с расширенным покрытием. В различных странах существуют различные цены на медицинские услуги. Исходя из этого, индивидуальный страховой полис даёт возможность планировать денежный лимит страховки в зависимости от потенциально возможных затрат на медицинские услуги в зарубежных странах. Расширенное покрытие даёт возможность застраховать не только жизнь и здоровье украинского туриста, но и его имущество, не говоря о гражданской ответственности. Не факт, что украинцы могут быть застрахованы от непреднамеренного нарушения специфических законодательных норм страны пребывания. Это особенно касается стран, чья правовая система основана на нормах исламского права, включая Иран и Саудовскую Аравию.

Хотя следует помнить, что ни одна страховая выплата не компенсирует подорванного состояния здоровья в результате физического ущерба во время туристической поездки. Лучшей «страховкой» в данном случае может быть правильный подбор страны для отдыха, с учётом её текущей внутривнутриполитической ситуации и природно-климатических условий. Не стоит забывать, что страховые выплаты не предусматриваются, независимо от вида полиса, для тех физических лиц, которые проигнорировали предупреждение со стороны МИД Украины и отправились отдохнуть на свой страх и риск в «горячую точку» (<http://pravotoday.in.ua/ru/blogs/1427/879>). – 2013. – 8.11).

Блог на сайті pravotoday

Про автора: М. Гольбін, експерт проекту Universal Assistance, член міжнародної організації РЕОПІЛ (Pan European Organization of Personal Injury Lawyers)

Європейський суд по правам людини присудив виплатити компенсацію за

моральний ущерб і матеріальні втрати українському громадянину за те, що впродовж декількох років йому не виплачувалась пенсія. Прецедент достатньо необычний. Ще задолго до переїзду на постійне місце проживання в Німеччину, український громадянин вийшов на пенсію в Україні в середині 90-х рр., на основі встановленого віку з урахуванням трудового стажу. Як і для багатьох співвітчизників, трудовий міграційний процес продовжував бути джерелом додаткового заробітку для даної фізичної особи. При цьому, незважаючи на те, що вже більше 10 років співвітчизник проживає в країні-члені ЄС, він зберіг українське громадянство. Крім того, незмінними залишаються записи в трудовій книжці українця про проработанні роки в Україні. Однак українцю перестали виплачувати пенсію на основі «зміни країни проживання». В результаті, після невдалих спроб отримати відновлення виплати пенсії, відповідно до українського законодавства, співвітчизник подав позов до Європейського суду по правах людини. Згідно рішення суду, припинення виплати українцю пенсії вважається як протизаконний акт. Після цього наслідком стало не тільки відновлення його прав на пенсійне забезпечення, але й зобов'язання виплатити компенсацію в розмірі 5 тис. євро за моральний і матеріальний збиток, на основі рішення Європейського суду по правах людини.

Виникає питання. Чому даний прецедент дійшов до Європейського суду по правах людини? І які реальні права має потерпілий українець в сфері пенсійного забезпечення України? Хотілось би, перш за все, звернути увагу на українське законодавство в сфері пенсійного забезпечення. Згідно Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», отримувати пенсію мають право фізичні особи, які досягли відповідного віку і мають необхідний страховий стаж. І перше, і друге умови даної ситуації ідуть в розрив з порушеними правами українця. Резонанс даного прецедента

в том, что в соответствии с указанным законодательным актом право на получение пенсионных выплат и социальных услуг из системы общеобязательного государственного пенсионного страхования имеют иностранцы и лица без гражданства наравне с украинскими гражданами. Получается так, что действие закона обходит граждан Украины, которые в силу сложившихся обстоятельств вынуждены проживать и трудиться за рубежом! Хотя среди оснований для отмены выплаты пенсии не указана «смена страны проживания». Более того, согласно данному закону, в случае неуплаты украинским гражданином взносов на общеобязательное пенсионное страхование во время нахождения за рубежом, за ним сохраняется право на существующий страховой стаж и пенсионные активы на накопительном или индивидуальном пенсионном счёте. В любом случае пенсия должна начисляться, даже если её реципиент находится за рубежом в статусе гражданина Украины. Другое дело, если бы украинец сменил гражданство.

Реальная причина отмены выплаты пенсии долгосрочному украинскому мигранту заключается далеко не в законодательных барьерах или действиях с его стороны. Скорее всего, вопрос в компетентности ответственных должностных лиц. Сущность понятия «смена страны проживания» могла быть перепутана с значением «смена страны гражданской принадлежности» в силу юридической безграмотности. Вот только в глазах европейских партнёров, подобного рода недоразумение выглядит как системное нарушение прав собственных граждан на социальное обеспечение, а также как отсутствие власти закона в Украине. Такого рода прецеденты негативно влияют на имидж нашей страны как правового государства в глазах стран-членов ЕС, в том числе и Германии. А отсюда возникает другой вопрос. Почему некоторые страны-члены ЕС до сих пор скептически относятся к подписанию с Украиной соглашения об ассоциации и зоне свободной торговли с ЕС? Вполне возможно, что ответ кроется именно в подобных прецедентах (<http://pravotoday.in.ua/ru/blogs/1427/880>). – 2013. – 11.11).

Блог на сайті pravotoday

Про автора: Д. Сирко, адвокат

Идеальное законодательство существует!

Говорят, дважды в одну реку не войдешь. Но, благодаря нашему «идеальному» законодательству и передовикам-фискалам, возможно все. Хотя, правде сказать, было возможно все. Не исключено, конечно, что государственная машина и дальше будет искать подходы, обступая со всех сторон крепкий предпринимательский тыл. Но, хотя бы в вопросе двойного взыскания одних и тех же долгов, что не редко можно было увидеть в исполнении налоговой и исполнительной службы, уже хотя бы есть определенная ясность.

Кто не в курсе, Высший административный суд Украины (ВАСУ) таки выдал свое решение по этому аспекту. Теперь, органы Государственной исполнительной службы не должны привлекаться к принудительному исполнению судебных решений о взыскании налоговых долгов юрлиц.

По логике вещей, вроде бы и само собой очевидный факт. Взыскание долгов ведь прерогатива налоговой. Это идеально. Но на практике, наши «судебные молодцы» шлепали решения, исполнение которых обязывало выполнять одновременно две процедуры – с одной стороны, установленные Налоговым кодексом, с другой – прописанные в законах об исполнительном производстве.

Короче говоря, заплатив одним, не факт, что не пришли бы другие. И так до бесконечности.

Благо, что хотя бы теперь подобного рода разъяснения можно будет использовать в защите клиентов.

А то порой, погоня за бюджетными планами, так слепит наших налоговиков, что они, не брезгают ничем (<http://pravotoday.in.ua/ru/blogs/2707/881>). – 2013. – 12.11).

Блог на сайті pravotoday

Про автора: Г. Пампуха

«Подводные камни» страхования рисков аграрного бизнеса

На сегодняшний день особый практический интерес вызывает страхование рисков аграрного бизнеса как для крупных вертикально интегрированных холдингов сельхозпроизводителей, так и для небольших фермерских хозяйств. При страховании будущего урожая сельскохозяйственных культур, особенно при возникновении, впоследствии, страховых случаев, часто возникает нестыковка с «пробелами» уже на правовых полях.

В Украине существует так называемый аграрный пул страховых компаний. Основные риски аграрного сектора, которые подпадают в страховое поле деятельности таких страховых компаний, связаны, в основном, со страхованием посевов зерновых культур с последующей выплатой компенсаций в случае жестких заморозков, каких-либо стихийных бедствий, и т.д. К нам в Постоянно действующий третейский суд «Страховой» попал подобный иск, согласно которому страховщик, т. е. аграрное предприятие, считает, что наступил страховой случай, а именно: не взошли озимые всходы, и агропредприятие имеет право на возмещение ущерба в сумме свыше 500 тыс грн. Со своей стороны, страховая компания считает, что страховой случай не наступил, так как в подписанном с обеих сторон контракте указано, что риски, которые компания принимает под свое страхование, начинаются с момента всхода ростков зерновых культур не менее, чем на 3см. Если же их не было, то, по мнению страховой компании, страховой случай не наступил. В данном случае максимум, что страховая компания может возместить аграрной компании – это остаток страховой премии в размере 30 % от той суммы, которую оплачивала компания-страховщик при оформлении полиса. Интерес данной ситуации заключается в следующем. С одной стороны, необходимо проанализировать, как в аграрной компании происходит подготовка к зимнему периоду, используются ли механизмы защиты и какие именно. Также необходимо действительно выяснить, что является для компании страховым случаем, а что нет. С другой стороны, необходим анализ деятельности страховой компании, в частности,

в сфере составленных страховых договоров на предмет непротиворечия друг другу пунктов контракта.

Как эксперт, я старался подобрать объективный коллегиальный состав Третейского суда – создана коллегия из специалистов страхового рынка и профессиональных судей, одним из которых является судья Верховного Суда 2008-2010 гг. В данном случае нам нужно детально исследовать страховой договор на предмет противоречий и получить прецедент, чтобы в дальнейшем унифицировать судебную практику и тексты контрактов. На данный момент страховая компания считает, что страховой случай не наступил и готова вернуть 24 тыс. грн., а аграрная фирма хочет получить 525 тыс грн. Есть разница? В 200 %! (<http://pravotoday.in.ua/ru/blogs/2730/885>). – 13.11).

Блог на сайті pravotoday

Про автора: Г. Пампуха

Минсоцполитики приготував ряд законопроектів, які повинні стимулювати бізнес створювати нові робочі місця

Міністр соціальної політики Наталя Королевська пропонує державні дотації, зниження ставки єдиного соціального внеску і частичне погашення кредитів для бізнесу за умови, що підприємство буде створювати нові робочі місця для самих соціально незахищених шарів.

Цей законопроект спрямований, в першу чергу, на зменшення і, як наслідок, на можливе усунення безробіття в Україні взагалі, а не на розвиток бізнесу підприємців.

Підприємців, як я вважаю, цікавлять лише кваліфіковані кадри. А якщо людина вже більше 4-х місяців знаходиться на учеті в Службі зайнятості, то відразу ж виникає питання про його професіоналізм. Також я не вважаю, що частичне погашення кредиту буде виглядати як спокуса і сприяти прийняттю на роботу людей, що знаходяться на учеті в Службі зайнятості. Крім того, термін і

тело кредита слишком уменьшены и далеки от реальных, что во-первых, сузит круг желающих предпринимателей, а во-вторых, сэкономит часть дотаций из Государственного Бюджета Украины. Эта идея мне чем-то напоминает инструмент налоговой скидки, но она еще не настолько продумана и методологически подстроена под стандарты украинского бизнеса (<http://pravotoday.in.ua/ru/blogs/2730/886>). – 2013. – 14.11).

этим двумя организациями могут быть свои негласные договоренности. В очередной раз хочу акцентировать внимание на том, что если Вы сами о себе не позаботитесь изначально, то банк уж точно это не сделает, не смотря на красивую рекламу и заманивающие лозунги (<http://pravotoday.in.ua/ru/blogs/2730/887>). – 2013. – 14.11).

Блог на сайті pravotoday

Про автора: Г. Пампуха

Как банки обманывают клиентов

Банкам запретили использовать мелкий шрифт в договорах, печатать договоры на цветной бумаге или использовать другие технологии, снижающие легкость прочтения документа, еще летом 2011 года. Но банки нашли способ обойти это ограничение. Сейчас, например, при подписании договоров о кредитах помимо основного документа часто используют приложения к нему. Человек, как правило, знакомится только с основным текстом. На прочтение того, что написано в дополнительных бумагах, у него зачастую не хватает времени.

Эта проблема, хитрость, уловка уже давно на слуху у граждан нашей страны. Доказать в следствии что-либо будет очень нелегко, ведь физическое или юридическое лицо уже подписало контракт, и должно выполнять его условия в соответствии с действующим законодательством Украины. Тут наибольшую роль играет превентивная функция – лучше предупредить, чем потом разбираться, спорить, и тратить на это свои финансовые средства и свое здоровье. Потому я рекомендую перед подписанием договора консультироваться с юристом именно в банковской сфере. Это во-первых. А во-вторых, я бы не рекомендовал бежать к первому попавшемуся юриста, офис которого находится по соседству с банком, в котором Вы хотите взять кредит или же оставить там свои финансовые средства на депозит. Потому как очень часто между

**ГРОМАДСЬКА ДУМКА
ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ
№ 19 (55) 2013**

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»

Редактори:
Т. Дубас, О. Федоренко, Ю. Шлапак

Комп'ютерна верстка:
А. Бергелська

Підп. до друку 22.11.2013.
Формат 60x90/8. Обл.-вид. арк. 5,15
Наклад 2000 пр.
Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3
Свідоцтво про внесення суб'єкта
видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 1390 від 11.06.2003 р.